Svenska Jägareförbundet

NATURVÅRDSVERKET

Via e-post: registrator@naturvardsverket.se

Datum: 2026-02-27

Dnr: NV-06912-24

Remiss av Naturvårdsverkets förslag till ändringar av jakttiderna

Svenska Jägareförbundet, nedan kallat "förbundet", får härmed avge följande synpunkter på Naturvårdsverkets föreslagna förändringar av nu gällande jakttider.

Översynen av jakttiderna är mycket viktiga för våra medlemmar och jägarkåren i stort då de utgör ramarna för jaktutövningen samt till del, viltstammarnas hälsa och utveckling, under de kommande sex åren efter beslut. Förbundet uppfattar att Naturvårdsverket gett denna översyn låg prioritet, eventuellt till följd av hög arbetsbelastning och andra bedömningar av erforderliga insatser. Detta anser förbundet är olyckligt då det är en central fråga för jägarkåren.

Förbundet får först avge några övergripande synpunkter.

- Förbundet önskar en översyn samt harmonisering av begrepp och definitioner i jaktlagstiftningen i allmänhet och bilaga 4 JF i synnerhet. Vi upplever att det finns ett behov att tydliggöra och förenkla i avsikt att undvika missförstånd. Denna synpunkt framfördes även vid förra översynen samt till den nyligen avslutade jaktlagsutredningen utan resultat. Regeringen bör därför ge Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en sådan genomgång av kriterierna för skyddsjakt i bilaga 4 i JF, samt andra relevanta begrepp.

- Begränsningar i jaktform för klövvilt utanför tillåten tid för hundanvändning bör revideras och harmonieras. Förbundet föreslår att skrivningen //...endast smyg och/eller vaktjakt// tillförs samtliga klövviltsarters jakttider vilka ligger utanför angivna tider i 16 § JF. Detta för att förenkla jakt utan hund då nuvarande skrivning förhindrar en kombination av smyg- och vaktjakt, så kallad tryckjakt.

- För ökad tydlighet bör arterna dov- och kronhjort genomgående beskrivas som dov- och kronvilt. Epitetet kronhjort liksom dovhjort används genomgående för handjur av dessa arter vilket medför risk för missförstånd och förvirring avseende skillnader i jakttider med hänvisning till kön.

- Rörande skyddsjakt efter hjortvilt enligt bilaga 4 JF på enskilds initiativ, finner förbundet en stor skillnad i synsätt från Naturvårdsverket jämfört med inriktningen i nyligen remitterad vägledning rörande skyddsjakt efter hjortvilt. Behovsprövningen som länsstyrelserna förväntas göra vid en ansökan om skyddsjakt anser förbundet vara väl avvägd. Befintliga villkor enligt bilaga 4 JF i dag samt de lättnader som föreslås i denna remiss går i en helt annan riktning.

- Förbundet anser att rödlistan inte bör utgöra ett beslutsunderlag rörande jakttider. Även om en art minskar bör jakt kunna tillåtas om dessutom jakten inte identifierats som en drivande faktor för trenden. Älg kan exemplifiera anomalin då arten enligt alla prognoser tycks kvala in på rödlistan vilken presenteras i mars. Trots en tydligt minskande population, dessutom driven av jakt, föreslås såväl utökade jakttider som skyddsjaktmöjligheter. En utebliven jaktmöjlighet på älg ses givetvis som otänkbart för de flesta aktörer men förhållningssättet till rödlistans bristande relevans tydliggörs. Slutsatsen är att om en statlig myndig använder trendmått och klassning från artdatabanken som underlag bör man vara konsekvent i sin argumentation oavsett art. Generellt anser förbundet att rödlistan har mycket begränsad relevans i jakttidsprocessen, den är avsedd samt anpassad för helt andra ändamål.

Förbundet har därefter följande konkreta synpunkter på Naturvårdsverkets föreslagna förändringar av nu gällande jakttider.

Strukturen i remissvaret följer jaktlagstiftningen och då framför allt jaktförordningen och dess bilagor. Denna ordning brukades även under förslagsperioden för processen och förbundets hållning i sak är i stort sett oförändrad. Förbundet utvecklar här motiveringar och resonemang ytterligare. Förbundets tolkning är att Naturvårdsverket i denna revideringsomgång av jakttiderna bortsett från ett antal viktiga frågor och arter varför svaret också innehåller förslag på förändringar förbundet anser bör genomföras, även där Naturvårdsverket således saknar förslag. För tydlighets skull infogas en textruta vid respektive, av Naturvårdsverket, föreslagen förändring liksom frånvaro av sådan.

Jaktförordningen

9§

Bläsand är upptagen under punkt 1, 9§, Jaktförordningen med begränsad jakttid till en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång.

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd

Förbundet föreslår följande förändring:

Ta bort bläsanden i punkt 1 alternativt tydliggör i punkt 1 att begränsningen endast avser jakt med stöd av bilaga 1 JF.

Motivering:

Förbundet har med anledning av en ökad betesproblematik av lantbruksgrödor föreslagit att bläsanden tas upp i bilaga 4 JF. Bläsanden är i huvudsak nattaktiv vid födosök och bör därför undantas från nuvarande reglering av tid på dygnet då arten får jagas.

16 §

Hundar

Naturvårdsverkets förslag: Vildsvin: Hund som förföljer vildsvin, 21 aug.- 31 jan. Kronhjort: Hund som förföljer hind och årskalv av kronhjort i de delar av landet där älgjakten startar 1 sep., 1 sept. - 30 sept. Övriga förslag utan åtgärd.

Förbundet föreslår följande förändringar och tillägg

Förbundet föreslog tidigare en återställd starttid avseende ställande hund på grävling till 1 augusti (nu 21/8). Jakten bedrivs i huvudsak på natten och på enskilda individer varför risk för att hundarna stör annat vilt är begränsad. Dock anser förbundet nu att tiden bör sammanfalla med starten för vildsvinsjakten. Konkret innebär detta att om Naturvårdsverkets nuvarande förslag antas så föreslår förbundet oförändrad tid. Blir beslutet dock att nuvarande hundtider för vildsvin kvarstår bör ursprungsförslaget för grävling genomföras.

Förbundet anser vad gäller arten kronvilt att texten om arten ska strykas i förslaget. Däremot ska den föreslagna tiden att nya tiden 1 - 30 september att få använda hund i de delar av landet där älgjakten börjar den första september ligga kvar. Dessutom anser förbundet att allt hjortvilt bör få förföljas av hund under samma tid och i samma område och inte enbart arten kronvilt.

Förbundet anser att det ska finnas möjlighet att jaga rödräv med hund under hela jakttidsperioden oaktat regionala variationer (nu slut 28(29)/2 i hela landet).

Förbundet anser att möjlighet att jaktträna hund efter lodjur och varg ska utökas till 2 mån före jaktstart. (nu 1 månad).

Motivering

Det är fel att lägga in jakttider i hundregelverket - under vilka tider vuxna handjur respektive hind och kalv av kronvilt, samt annat hjortvilt, får jagas framgår av jakttidsbestämmelserna. Man ska och kan inte blanda ihop jakttider med hundanvändning för då blir det fel. Skulle man tillämpa Naturvårdsverkets förslag skulle det bli olagligt att inte bara skjuta (enligt jakttidsbestämmelserna) ett vuxet handjur av kronvilt utan även att en hund förföljde ett vuxet handjur av arten. Normalt jagar hundar olika arter och skiljer inte på ålder och kön vilket skulle göra bestämmelsen meningslös. Frågan har lösts vad gäller arten dovvilt på det sätt förbundet föreslår. Hundar får enligt hundbestämmelserna förfölja arten dovvilt under den tid vuxna handjur inte är lovliga under brunstuppehållet, i enlighet med jakttidsbestämmelserna. Se även regleringen av hundanvändning efter arten kronvilt under tiden 1-7 oktober som är tillåten trots att endast kronhind och kronkalv är lovlig att fälla. Vidare ställer sig förbundet frågande till Naturvårdsverkets resonemang avseende vilka hundar som förväntas användas. Här anser förbundet att en större tydlighet behövs. Antingen är hund som förföljer vilt tillåten att användas inom de legala gränser som finns eller inte.

Förbundet vill också att möjlighet ges att släppa hund efter allt hjortvilt 1 september i de områden där älgjakten startar den 1 september (nu 1/10). Naturvårdsverket föreslår i sitt förslag att jakt med hund på visst kronvilt ska läggas till under tidsperioden men detta bör utökas med alla hjortviltsarter eftersom nuvarande skrivning liksom Naturvårdsverkets förslag i praktiken innebär att jägare inte får skjuta övrigt ifall det kommer framför hund.

Räven är vår enskilt viktigaste predator på flertalet arter och jakt behövs för att reglera stammen i avsikt att skydda och stärka ett flertaltal fågelarter och småvilt. I sydligaste Sverige skulle jakttiden med hund enligt förslaget förbli oförändrad medan den skulle utökas succesivt norrut då jakttiden är längre där. Jakttiden med hund kortades vid föregående översyn efter förslag från Naturvårdsverket vars resonemang då rörde den allmänna hundförbudstiden. Detta kan tyckas motstridigt då samma typ av hundar som används vid rävjakt är tillåtna till minst 15:e mars för jakt och jaktträning efter lodjur vilket Naturvårdsverket inte resonerat kring. Utöver detta är dessutom fågelhundar som inte förföljer vilt tillåtna fram till minst 15:e april vilket gör Naturvårdsverkets föregående resonemang än mer apart då det inte knyter an mot den berörda artens biologi

Hundar som används vid jakt på rovdjur har få möjligheter till träning jämfört med hundar som används vid övrig jakt. Förbundet vill därför se en utvidgning av tiden tillåten för träning för att ge hundarna bättre förutsättningar att utföra förväntat arbete samt undvika skador.

Förbundet anser att en senareläggning av starttiden för vildsvin till 21 augusti, nu 1/8, är ett korrekt förslag då det sammanfaller med tiden för möjlighet att träna hund inför jakt på älg och att jakten i hög grad utförs med samma hundtyper. Detta gäller framförallt då jakten sker riktat tidigt på säsongen. I detta resonemang önskar förbundet även lyfta in ett resonemang rörande grävlingen vars hundtider föregående översyn senarelades från 1a till 21a augusti. Förbundet föreslog initialt att starten skulle återställas men anser att en harmoniering är att föredra för dessa arter. Om starttiden för vildsvin i slutändan ändå kvarstår som i dag saknas i förbundets mening argument för att inte samtidigt tillåta jakt efter grävling vid samma tidpunkt.

23 g §

“Om de förutsättningar som anges i 23 c § är uppfyllda får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter gråsäl och knubbsäl.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket låta Havs- och vattenmyndigheten yttra sig.

När Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket gäller 23 d § andra stycket. Förordning (2021:13 32).”

Förbundet föreslår följande förändring:

Vikare bör tillföras vid sidan av grå- och knubbsäl.

Motivering

Förbundet har tidigare lämnat en omfattande hemställan i ämnet (Bilaga 1) och föreslår att Naturvårdsverket läser, beaktar och ändrar sitt förslag i enlighet med denna.

24 a §

"Delegering av beslut om skyddsjakt och licensjakt"

"24 a § Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo och kungsörn med stöd av 23 b §.

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelserna i ett sådant rovdjursförvaltningsområde som avses i 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo med stöd av 23 d §, under förutsättning att antalet individer av arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § samma förordning. Förordning (2022:1374)."

Förbundet föreslår följande förändring

Havsörn bör tillföras vid sidan av övriga arter.

Motivering

Havsörnen är en av svenska fågelfaunans stora vinnare då stammen gått från hotad till en vanlig syn. År 2022 beräknas stammen till ca 1400 par och allt tyder på en fortsatt hög tillväxttakt. Storleken av populationer hos arter, som havsörn, är ofta svåra att skatta. Fåglarna kan uppnå hög ålder, blir könsmogna sent, rör sig över stora områden och en relativt stor andel individer häckar inte årligen vilket gör att häckande par ofta är missvisande som ett mått på populationens storlek (Helander mfl 2008). Dessutom kan arten bilda förvånansvärt täta bestånd om födotillgången är god (Wiss 2023).

Havsörnen är en toppredator som kan ha stora effekter på dess bytespopulationer. Ett tydligt exempel på detta är vitkindade gäss på Gotland som tidigare höll de största kolonierna i Östersjön men som nu totalt kollapsat (Ottosson mfl 2025) efter hårt predationstryck. Problem med naturvårds- och viltförvaltningsmål kan uppstå när

havsörnen riktar in sig på känsliga arter, populationer eller miljöer. Under senaste decenniet har flera studier kunnat visa på havsörnspredationens effekter på särskilt markhäckande fågelarter.

Svenska studier på skräntärna visar hur havsörnspredation helt kan avgöra reproduktionen i kolonier som varit föremål för omfattande naturvårdsåtgärder (Lötberg mfl 2022). På Karlsöarna minskade reproduktionstal för sillgrissla radikalt när besöksfrekvensen av turister minskade vilket ledde till att havsörnar kunde jaga ostört (Hentati-Sundberg et al. 2023). I Norge har man kunnat visa hur havsörnspredation leder till minskande bestånd av tretåig mås och snabb omfördelning från fågelberg till urbana miljöer där det finns mer skydd från havsörn (Anker Nilssen et al. 2023). I svenska fjällen har havsörnens predation bromsat återhämtningen för den akut hotade fjällgåsen, och förluster av både vilda fåglar och förstärkningsutsättningar, förhindrar att naturvårdsmål kan uppnås (Larsson mfl 2023, Liljebäck mfl 2024). Ett av de mer uppmärksammade fallen då det gäller en för Sverige stor population är ejdern. Havsörnens återkomst har visat sig ha mycket stor effekt på honors överlevnad och kläckningsframgång (Ekroos mfl. 2012, Jaatinen mfl. 2022). Likaså innebär örnens jakt på ruvande honor att många andra fåglars bon röjs för bopredatorer som kråka och trutar (Lehikoinen nfl 2022, Liljebäck mfl 2025). Predationstrycket har lett till att många idag viktiga häckningsöar för ejder helt eller delvis saknar häckande ejder (Ekroos mfl 2012a, 2012b, Öst mfl 2016).

Adaptiv förvaltning av naturresurser kan bromsas av hur snabbt juridik och inställningen hos förvaltande myndigheter kan ställa om från ett stadium till ett annat (Månsson mfl 2023). Just vad det gäller stora predatorer, som t.ex. havsörn, kan artens symbolvärde utgöra ett hinder för snabba omställningar i förvaltningen (Widemo mfl 2019). Havsörnen är en art med stort symbolvärde och en mycket snabb populationsökning vilket kan utmana adaptiviteten hos viltförvaltande myndigheter och organisationer.

Referenser

Anker-Nilssen, T., Fayet, A.L. & Aarvak, T. 2023. Top-down control of a marine mesopredator: Increase in native White-tailed Eagles accelerates the extinction of an endangered seabird population. Journal of Applied Ecology 60: 445-452.

Ekroos, J., Öst, M., Karell, P., Jaatinen, K., & Kilpi, M. (2012a). Philopatric predisposition to predation-induced ecological traps: habitat-dependent mortality of breeding eiders. Oecologia, 170(4), 979-986.

Ekroos, J., Fox, A. D., Christensen, T. K., Petersen, I. K., Kilpi, M., Jónsson, J. E., ... & Nilsson, L. (2012b). Declines amongst breeding Eider Somateria mollissima numbers in the Baltic/Wadden Sea flyway/Haahkan viimeaikainen kannankehitys Itamerella ja Vattimerella. Ornis Fennica, 89(2), 81-91

Helander, B., Bignert, A., & Asplund, L. (2008). Using raptors as environmental sentinels: monitoring the white-tailed sea eagle Haliaeetus albicilla in Sweden. AMBIO: A Journal of the Human Environment, 37(6), 425-431.

Hentati-Sundberg, J., Melchiori, S., Berglund, P.A. & Olsson, O. 2023. Eagle effects on seabird productivity: Effects of a natural experiment. Biological Conservation 284: 110–145.

Jaatinen, K., Hermansson, I., Mohring, B., Steele, B.B. & Öst, M. 2022. Mitigating impacts of invasive alien predators on an endangered seaduck amidst high native predation pressure. Oecologia 198: 543–552.

Larsson T, Nordlinder S, Svensson M (2023). Swedish Lesser White-fronted Goose population - a status report. Goose Bulletin 29:16-20

Lehikoinen, P., Alhainen, M., Frederiksen, M., Jaatinen, K., Juslin, R., Kilpi, M., ... & Nagy, S. (2022). International Single Species Action Plan for the Conservation of the Common Eider: Baltic, North & Celtic Seas Population Norway & Russia Population Svalbard & Franz Josef Land Population: Somateria m. mollissima and S. m. borealis.

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Haas, F., Sterup, J., Stålnäbb, A., & Månsson, J. (2025). Interspecific variation in hatching success among three sea duck species at one breeding site in the Baltic Sea. *Wildfowl*, 185-201.

Liljebäck, N., Schekkerman, H., Månsson, J., Kowallik, C., & Koffijberg, K. (2024). Reinforcement of an endangered goose population: the effect of age and interspecific fostering on survival of released birds. Restoration Ecology, 32(8), e14286.

Lötberg, U., Isaksson, N., Söderlund, L. & Åkesson, S. 2022. Conservation measures for the Caspian Tern Hydroprogne caspia at the largest colony in Sweden. Ornis Svecica 32: 26–37.

Månsson, J. mfl. (2023). Understanding and overcoming obstacles in adaptive management. *Trends in ecology & evolution*, *38*(1), 55-71.

Ottosson mfl. 2025. Fåglarna i Sverige. BirdLife Sverige. Sverige.

Stien, J., Yoccoz, N.G. & Ims, R.A. 2010. Nest predation in declining populations of common eiders Somateria mollissima: an experimental evaluation of the role of hooded crows Corvus cornix. Wildlife Biology 16: 123–134.

Stien, J. & Ims, R.A. 2016. Absence from the nest due to human disturbance induces higher nest predation risk than natural recesses in Common Eiders Somateria mollissima. Ibis 158: 249-260.

Widemo, F., Elmhagen, B., & Liljebäck, N. (2019). Viltets ekosystemtjänster: En kunskapssammanställning till stöd för värdering och förvaltning.

Wiss, L. E. (2023). Häckningsbiotop och boplatsval hos havsörn Haliaeetus albicilla på Gotland. *Ornis Svecica, 33,* 21-29.

28 §

"Om något av rovdjuren björn, varg, järv eller lo angriper tamdjur eller om det finns skälig anledning att befara ett sådant angrepp, får åtgärder vidtas för att skrämma bort rovdjuret.

Rovdjur som avses i första stycket får dödas av ett tamdjurs ägare eller vårdare för att skydda tamdjuret

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående,

2. om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur, eller

3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skälig anledning att befara ett angrepp där.

Rovdjuret får bara dödas när det inte går att skrämma bort rovdjuret eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet.

Åtgärder enligt andra stycket 3 får, när det gäller lo, vidtas även för att skydda vilt som hålls i vilthägn eller liknande anläggning enligt 41 a §. Förordning (2009:310)."

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd

Förbundet föreslår följande förändring:

Kungsörn och havsörn bör tillföras vid sidan av övriga arter.

Motivering

Under den senaste tillgängliga 5-årsperioden med statistik från VSC (2019-2023), dödades fyra hundar och ytterligare sex skadades efter angrepp av kungsörn. Huruvida angrepp hade kunnat förhindras med den föreslagna förändringen är okänt men ur ett

rättssäkerhetsperspektiv och rådigheten att freda sin hund, eller andra tamdjur, bör kungsörnen tillföras i 28 §.

Båda arterna har ökat i antal och det finns i dagsläget ingen orsak till att örnarna ska exkluderas från åtgärd vid angrepp. Senast slogs och åts en jakthund i Västerbotten, bedömt av, havsörn i januari 2026.

Övrigt där behov av förändrade jakttider finns

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd

Bäver

Förbudet föreslår följande förändring:

Förbundet föreslår att tillståndsplikt för fångst av bäver med dödande fångstredskap (S25, S51, S54) tas bort.

Motivering

Kravets främsta motiv var att minimera risken för felfångst av den då sällsynta uttern vilken nu är vanlig och med en stark populationstillväxt. Denna positiva utveckling gör att motivet för tillståndsplikten nu fallit samt att den geografiska begränsningen utifrån Lst bedömningskriterier med tid markant ökat utifrån förekomst. Riskminimering för felfångst av utter är dessutom en central del i kravställd utbildning för de aktuella redskapen i enlighet med 12 § NFS 2018:3. Till detta bör anföras att då uttern nu är talrik och med stark tillväxt bör den beredas som jaktbar vilket behandlas i separat punkt.

Då bävern är en art med stor spridning och lokalt stor påverkan behövs ytterligare redskap att förvalta arten. Jakttiden är förvisso teoretiskt sett lång men den praktiska säsongen för jakt är kort samt att arten huvudsakligen är nattaktiv. Omständigheter som mörker och isbelagda vatten begränsar oftast jakt med skjutvapen under merparten av jakttiden. Justering i NFS 2018:3 28-31 § samt 33 § bedöms nödvändig.

Allmänna jakttider (Bilaga 1)

6) Skogsmård

Nuvarande jakttid

"Värmlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län , Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län den 1 september - 31 mars

Övriga delar av landet den 1 september - 28 (29) februari."

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd

Förbundet föreslår följande förändring

Jaktstart den 21 augusti - i hela landet.

Motivering

Skogsmården är en väsentlig predator på småvilt och en jaktstart som fångar upp premiärerna för skogshöns, änder, björn, träning för älghund m fl. skulle kunna bidra positivt till att begränsa artens predation. En tidigarelagd jaktstart med 10 dagar torde inte påverka det etiska perspektivet av jakten då årets kull redan är solitära och utan behov av honans försörjning. Den riktade jakten efter mård sker generellt sen höst och vinter via fällfångst och spårningsjakt på snö. Föreslagen utökning av tiden syftar primärt till en synkronisering med andra närliggande startdatum för jakttider för arter där skogsmård frekvent väcker hundens intresse och utgör en uppskattad och viltvårdande bifångst.

Utöver ovan angivna arter sammanfaller datumet med av Naturvårdsverket föreslagen tid för släpp av hund efter vildsvin enligt § 16 vilket harmoniserar med intentionerna från Naturvårdsverket om att förenkla för jägarna avseende olika datum.

9) Dovhjort

Nuvarande jakttid

"alla djur Hela landet den 1-20 okt. och den 16 nov.- 28 (29) feb.

Dovhjort - hornbärande djur och kalv Hela landet den 1-30 september - endast smyg- eller vaktjakt

Dovhjort - hind och kalv Hela landet den 21 oktober-15 november och under perioden den 1-31 mars endast smyg- eller vaktjakt"

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd

Förbundet vill se följande förändring:

Förbundet anser att jakttiden på dovhind under mars månad bör tas bort.

I övrigt föreslår förbundet förändringar enligt inledande "Övergripande synpunkter" samt 16 §.

Motivering

Generellt anser förbundet att jakt under tidig vår på hondjur av hjortvilt bör utredas närmare. Fördröjd inplantation eller fördröjd fosterutveckling, innebär att det tidiga embryot (blastocysten) hos vissa däggdjur ej genast fäster sig (implanteras) i livmodersslemhinnan.

Vanligen sker implantationen så snart blastocysten anlänt till livmodern och livmodersslemhinnan genom att hormonell påverkan blivit förberedd. Generellt sker parningen, befruktningen och utvecklingen fram till blastocyststadiet på sensommaren / tidig höst, men blastocysten implanteras inte utan förblir i ett slags vilostadium ända till midvintern / årsskiftet. Då implanteras den, varefter den egentliga fosterutvecklingen (som tar ca 4 månader) tar sin början. Fenomenet kan ses som en strategi genom vilken parningen och födandet var för sig förläggs till den lämpligaste årstiden.

Detta innebär att störning i form av jakt under tiden fram till årsskiftet inte sker under tid när foster utvecklas. Därefter kan störning antas ha en stigande effekt med påbörjad och eskalerande utveckling av fostret. Av försiktighetsskäl bör därför effekterna av jakt senare under säsongen (februari, mars) på hondjur av hjortvilt utredas innan utökningar sker.

Det är inte sund förvaltning att skjuta för hög andel vuxna djur, då vi vill ha livskraftiga, hälsosamma stammar. Jaktåret 2024-2025 fälldes enligt förbundets avskjutningsstatistik endast 43% kalv jämfört med 57% vuxna djur. Att ta bort jakttid på hind i mars månad men

behålla jakttid på kalv kommer däremot att främja jakten på kalv vars andel i avskjutningen med fördel bör öka.

Begreppet ”dovhjort” förknippas med handjuren varför en ökad tydlighet uppnås med användning av begreppet ”dovvilt”.

11) Rådjur

Nuvarande jakttid

“Rådjur hornbärande - Hela landet den 16 augusti - 30 september och den 1 maj - 15 juni endast smyg- eller vaktjakt

Rådjur - kid Hela landet den 1-30 sept. endast smyg- eller vaktjakt

Rådjur - Hela landet den 1 okt.-31 jan.”

Naturvårdsverkets förslag: Get och kid hela landet 1 feb – 28(29) feb., endast smyg och vaktjakt. I övrigt oförändrat mot i dag.

Förbundets synpunkter på Naturvårdsverkets förslag samt förslag på förändringar

Ta bort jakttid på råbock 1 maj - 15 juni i alla län förutom Uppsala, Västmanland, Dalarna, Värmland, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten och Stockholm.

Förbundet anser att jakttiden inte ska förlängas avseende get och kid i februari.

I övrigt föreslår förbundet förändringar enligt inledande “Övergripande synpunkter” samt 16 §.

Motivering

Rådjuret är en allmänt förekommande art i större delen av landet men tätheterna varierar stort utifrån klimat och biotop varför det finns en tydlig nordsydlig gradient.

I södra Sverige bedöms vårjakten utgöra en risk för rådjursstammens kvalitet. De flesta skogsfastigheter är privatägda och utgörs övervägande av små brukningsenheter och därmed många små jaktmarker, vilka ofta har ett högt jakttryck. I en rådjursförvaltning inriktad på balanserade stammar med god kvalitet önskas andelen skjutna råbockar ligga runt 25%, en siffra som i dagsläget uppgår till ca 50%, det vill säga dubbelt så hög andel bockar som skulle skjutas med en väl avvägd förvaltning. Naturvårdsverket beskriver i sin viltstrategi vikten av viltstammarnas goda hälsa varför förbundet uppmanar Naturvårdsverket att hörsamma önskemålet om att utesluta södra Sverige, i enlighet med förbundets förslag, från jakttid på råbock under våren. Att fler råbockar skjuts kommer inte nämnvärt att påverka rådjursstammens storlek, endast utgöra grund för en sämre kvalitet i stammens sammansättning och vidare en risk för en totalt sämre hälsa.

Förbundet förstår det som att en utökad/förlängd jakttid på rådjur tillkom i en missriktad avsikt att minska rådjursstammen i sin helhet. Förbundets erfarenhet och tillgängliga fakta visar på att detta inte kommer ha den effekt man i så fall önskar uppnå. Det som däremot ökar med längre jakttider och liberalare syn på skyddsjakt är osämjan mellan jakträttshavare och en ökad polarisering mellan jakträttshavare, brukare och brukarorganisationer inom både jord- och skogsbruk.

De jakttider som gällt sedan förra jakttidsrevideringen samt den nu föreslagna förlängda jakttiden på get och kid i februari tenderar att endast gynna enskilda individer som saknar intresse av viltförvaltning och samverkan för mer balanserade och hälsosamma viltstammar. Det blir istället särintresset och egen vinning som gynnas med risk för överuttag i förhållande till markens produktionsförmåga samt på bekostnad av välbehövlig samverkan.

Ökade rovdjurspopulationer och rovdjursförekomst i större delar av landet gör också att trycket på bytespopulationerna ökar, vilket gör det än svårare att förvalta viltet. Det befintliga jakttrycket, trafikdödade rådjur och rovdjurstrycket gör sammantaget att ett generellt större uttag av rådjur inte är möjligt i många delar av landet.

Vad det gäller trafikolyckorna utgörs mycket riktigt stor andel av rådjur men många av dessa olyckor sker tätortsnära, där jakt många gånger inte är möjlig på samma sätt som andra marker. Dessutom måste jakträttshavare ta hänsyn till den övriga dödligheten när man bedömer möjligt uttag på sin jaktmark i enlighet med gällande lagstiftning.

Förbundets medlemsbas i södra Sverige har tydligt uttryckt att vårjakt på råbock strider mot den uppfattning man har om hur förvaltningen av viltet bör bedrivas i området och att detta är en enormt viktig fråga för dem. Det finns, i södra Sverige, inga jaktliga fördelar då jakttrycket på bock ständigt ökar och genetiskt viktiga exemplar går förlorade före brunst.

Jakttiden efter rådjur är redan tillräckligt lång, från 16:e augusti till sista januari, som den är och utökad jakttid utöver det innehåller varken fördelar eller lösningar. Däremot skulle en betydligt bättre fördelning mellan vuxna och kid samt könsfördelningen i avskjutningen av rådjur göra skillnad. Detta borde också speglas i jakttiderna.

Är målet att rådjursstammen ska minskas görs det inte genom att fälla mer bockar. Utan genom en mera balanserad avskjutning där kid utgör minst 50 % av avskjutningen och att de vuxna djuren fördelas jämnt mellan könen. Avskjutningen av rådjur har minskat de senaste fem åren vilket också tydligt indikerar på att populationen minskar.

Dels behöver i så fall andelen kid i den totala avskjutningen öka ordentligt, dels skulle balansen mellan kid och vuxna samt mellan könen ges möjlighet att bli betydligt bättre.

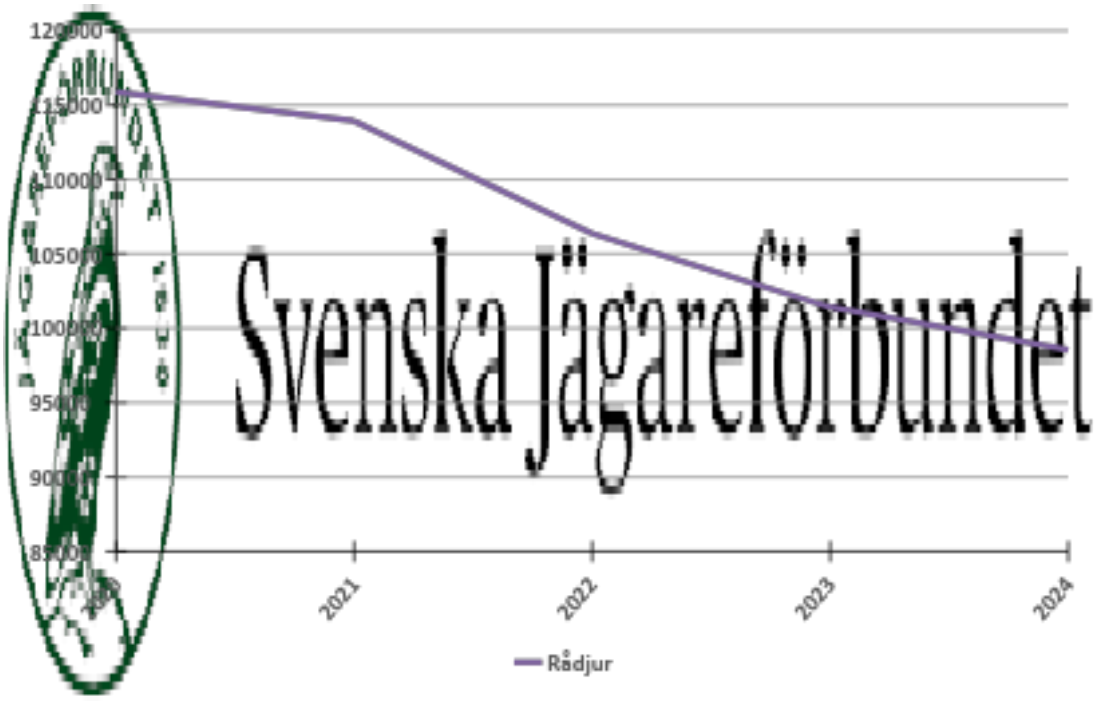

Diagram 2: Rådjursavskjutningen de senaste fem säsongerna nationellt. Källa: Viltdata.

Under den senaste säsongen 2024-2025 fälldes cirka 98 500 rådjur i landet, drygt 61 % av dessa i länen från Östergötland, Västra Götaland och söderut. 34 % fälldes i mellersta Sverige och knappt 5 % i de fyra nordliga länen. Rådjursförvaltning är en stor del av viltförvaltningen i de län där jägarkåren upplever att jakt på råbock under våren är ett hot mot stammens kvalitet och förvaltning, något som verkligen borde beaktas.

Frånvaro av stora snödjup samt stränga vintrar bidrar sannolikt också till att jakten utgör en väsentligt högre andel av dödligheten för rådjursstammen i södra delen jämfört med norrut. Detta medför att det jaktliga uttaget i betydligt högre grad påverkar stammens sammansättning i syd jämfört med norr där vårjakten istället medför möjlighet till bättre resursutnyttjande och förvaltning. Perioden för jakt på rådjur i norr är oftast kraftigt reducerad även i förhållande till den normala jakttiden under hösten / vintern på grund av ljus och väderlek, varför jakten på våren här ger ökade möjligheter till viltförvaltning.

13) Grågås och kanadagås + (Bläsgås)

Nuvarande jakttid

Hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län den 11 augusti - 31 januari
Norrbottens län: gränsälvsområdet den 20 augusti kl.11:00-31 januari

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd

Förbundets synpunkter på Naturvårdsverkets förslag samt förslag på förändringar

Ändra jakttiden i hela landet förutom i gränsälvsområdet i Norrbottens län till 1 augusti - 31 januari. (Gränsälvsområdet, Norrbottens län 20 augusti kl.11:00 - 31 januari.)

Lägg till bläsgås till de andra 2 arterna.

Motivering

En tidigareläggning av jaktstarten ligger väl inom biologisk jakttidsram och en tidigareläggning var även det som Naturvårdsverket presenterade i sina preliminära förslag till beredningsgruppen i höstas.

Rörande bläsgåsen är arten talrik och ökande. Det vore förenligt med viltstrategin om att nyttja viltet som resurs att möjliggöra jakt på arten.

14) Bläsand, gräsand och kricka + (snatterand, skedand och stjärtand)

Nuvarande jakttid för bläsand, gräsand, kricka

"Gotlands län, Blekinge län, Skåne län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län: den 21 augusti - 31 december.

Norrbottens län: länet utom gränsälvsområdet - den 25 augusti - 30 november.

Norrbottens län: gränsälvsområdet- den 20 augusti kl.11.00-30 november

Bläsand och kricka Övriga delar av landet den 21 augusti - 30 november

Gräsand Övriga delar av landet den 21 augusti - 31 december"

Naturvårdsverkets förslag:
Bläsand tas bort som jaktbar art.
Kricka tas bort som jaktbar art
Gräsand hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län 21 aug.- 31 jan.
Snatterand (förutom Dalarna och norrlandslänen) 21 aug. – 31 dec
I övrigt ingen åtgärd.

Förbundet föreslår följande förändringar

Tillför arterna snatterand, stjärtand och skedand.

Harmonisera jakttiderna för samtliga arter i denna grupp till 21 augusti - 31 december. De särskilda regler som råder för gränsälvsområdet bör omfatta alla berörda arter i denna punkt.

Motivering

Samtliga arter bedöms som jaktbara. Naturvårdsverket anger dessutom felaktigt i remissunderlaget att jakttiden för kricka i södra Sverige pågår till 31 jan, rätt är 31 dec. Nedan följer en utvecklad beskrivning av kricka och bläsand då Naturvårdsverket föreslår

att jakttiden ska tas bort för båda arterna. Förbundet anser detta vara ett mycket dåligt förslag och utvecklar därför resonemanget om just dessa arter.

Kricka (Anas crecca)

Häckar framförallt i mindre vatten, gärna med mycket vegetation, men finns spridd från kalfjäll till ytterskärgård. Häckar i hela landet. Sverige berörs i stor omfattning av flyttvägar som används av krickor som häckar öster om Östersjön.

Den svenska häckande populationen minskar sedan flera år tillbaka, vilket sannolikt kan förklaras med försämringar i häckningsbiotop och därmed lägre reproduktion (Holopainen mfl 2014). Även i Finland minskar antalet krickor och där förklarar man det med minskande areal av lämpligt habitat men också snabba förändringar i habitatets kvalitet främst pga areella näringars miljöpåverkan (Fox mfl 2025). För en art som kricka har förändringar i reproduktion en större effekt på populationsdynamiken än årlig överlevnad av flygga fåglar (Guillemain & Elmberg 2014).

Sverige inkluderas i populationen ”NV:a Europa” enligt AEWA och Wetlands International. Sverige berörs av stora mängder krickor från häckningsområden i öster enligt t.ex. svenska ringmärkningsåterfynd (Fransson & Pettersson 2001) och analyser av stabila isotoper (Guillemain et al. 2014). Populationen beräknas till 670 000 fåglar enligt Wetlands International och är ökande. Den svenska och finska populationens minskning ger inte genomslag på index på europeisk nivå då populationen ökar. Detta beror antingen på att ökningen i häckningsområden lägre österut är så stor att den kompenserar för den minskning som återfinns i Finland och Sverige. Alternativet är att populationerna längre österut är så mycket större än den nordiska vilket leder till att minskningen inte kan detekteras i dagens bevakningssystem.

Datakvalité i beräkningar av index för populationsutveckling hos fåglar är över lag god medan skattningar av antalet fåglar ofta är svagare. I olika sammanhang förs fram att krickan, som art, lider av ett för hårt jakttryck. Men i de beräkningar som förs fram som stöd för detta uppstår ett problem. Det beräknade, totala, jaktuttaget i Europa överskrider populationsskattningar. Detta står i kontrast till generellt ökande trender för populationen. Således haltar beräkningsunderlag för jakttryck, på europeisk nivå, avsevärt.

Andelen unga fåglar bland skjutna krickor 2024/2025 var enligt svenska vinginsamlingen 53% (Midtgaard mfl 2025) vilket är lägre än motsvarande siffra i Danmark (71%). Detta är något förvånande då andelen ungfåglar normalt minskar utmed flyttvägen och under en jaktsäsong. Varför 2024/2025 bryter detta mönster är osäkert och kan bero på slump eller geografisk fördelning av olika kategorier av fåglar under flyttning. Höstflyttning och

geografisk förekomst av flyttande änder bestäms mycket av väder under perioden. Andelen ungfåglar bland skjutna krickor i Danmark har varit stabil under perioden 2000-2025 (Dansk vinginsamling 2025). Dock visar en sentida studie från vinginsamling i U.K. på minskande andel ungfåglar de senaste 10 åren jämfört slutet på 1990-talet (Warrander mfl 2026). Detta skulle möjligen kunna bero på geografiska förskjutningar inom flyttvägen alternativt ses som en motsägelse mot de danska resultaten av det gäller stabila reproduktionstal.

Om dagens jaktuttag inom EU, teoretiskt sett, skulle vara ohållbart, och i linje med de beräkningar som lagts fram i EU-kommissionen process (TFRB), så kan inte detta kombineras med ökande trender under vinterhalvåret. Förklaringen återfinns snarast i grunddata i beräkningarna som haltar genom att man använder en överstor skattning av jaktuttaget.

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	*Trend häckande population (par)*	*Trend vinter population (%/år)*	*Trend för sträckande population*
82 000	*-2,2%*	*+8,5%*	*+ 2,2%*

Data svensk jakt

Avskjutning 2024/2025	*95 % Cred-interval*	*Trend (10 yrs annual growth rate)*	*Andel adulta enl vinginsamling 2024/2025*
2020	*1300- 3405*	*+7%*	*47%*

Trend EUs Häckande population

Declining

Trend EUs övervintrande population

Increasing

Trend för NV:a Europa/Atlantkusten enligt Wetlands international

Increasing

Trend för W Siberia & NE Europe/Black Sea & Mediterranean enligt Wetlands international

Increasing

Kommentar

Krickan är en svårinventerad and som lätt underskattas under häckningstid. Arten föredrar habitat som små gölar och träsk och är skygg och har ett tillbakadraget beteende.

Referenser

Dansk vinginsamling. 2025.

Fox, A. D., Frankard, P., Lindén, A., Seimola, T., Hughes, R., & Leivits, M. (2025). Can water table restoration in drained peatlands contribute to improving the population status of Eurasian teal Anas crecca? (Can Water Table Restoration in Drained Peatlands Contribute to Improving the Population Status of Eurasian Teal Anas Crecca?)

Guillemain, M., & Elmberg, J. (2014). The teal. Bloomsbury Publishing.

Guillemain, M., Van Wilgenburg, S. L., Legagneux, P., & Hobson, K. A. (2014). Assessing geographic origins of Teal (Anas crecca) through stable-hydrogen (δ 2 H) isotope analyses of feathers and ring-recoveries. Journal of Ornithology, 155, 165-172.

Holopainen, S., Nummi, P., & Pöysä, H. (2014). Breeding in the stable boreal landscape: lake habitat variability drives brood production in the teal (Anas crecca). *Freshwater Biology, 59*(12), 2621-2631.

Midtgaard mfl 2025. ANNUAL REPORT 2025 INTERNATIONAL WING SURVEY. https://www.waterfowlersnetwork.com/media/u5kf4img/annual-report-international-wing-survey-003.pdf

Ottosson mfl. 2025. Fåglarna i Sverige. BirdLife Sverige. Sverige.

Bläsand (Eurasian Wigeon)

Sverige berörs i stort av häckande fåglar från mer östliga populationer enligt ringmärkningsåterfynd. Stöd för detta också från sentida sändarstudier (van Toor mfl 2021) och studier av stabila isotoper hos skjutna fåglar i Finland (Holopainen mfl 2024). Inom

Sverige häckar bläsänder framförallt i norra delarna av landet. Häckningar i södra Sverige är nästan utgångna.

Vinterantal ökar starkt. Enligt Wetlands International är flyttvägspopulationen som berör NV:a Europa Iink Sverige) 1,3-1,6 milj fåglar. Häckande population i EU är 42 000-70 000 par (Art 12).

Ett ökande antal bläsänder vintertid tyder på tillväxt snarare än minskning i den beskattade populationen. Den svenska vinginsamlingen visar på en relativt hög andel ungfåglar (62.7%) bland skjutna fåglar jämfört med t.ex. Danmark (44.8%) vilket sannolikt kan förklaras med att andelen ungfåglar i populationen minskar under höst och vinter. Vinginsamlingen i Danmark (Dansk vinginsamling 2025) visar på en stabil kvot mellan unga och gamla individer bland skjutna fåglar över tid vilket är i linje med den ökande trenden för populationen. Dock visar en sentida studie från vinginsamling i U.K. på minskande andel ungfåglar de senaste 10 åren jämfört slutet på 1990-talet (Warrander mfl 2026). Detta skulle möjligen kunna bero på geografiska förskjutningar inom flyttvägen alternativt ses som en motsägelse mot de danska resultaten som visar på stabila reproduktionstal.

Den svenska populationen och även den totala populationen inom EU, är i reella tal liten i relation till den beskattade populationens storlek. Försiktighet krävs när man ska tolka betydelsen av en minskning i den svenska och finska häckande populationen då majoriteten av fåglar som skjuts härstammar från populationer långt österut (Holopainen mfl 2024). Den svenska och finska populationens minskning ger inte genomslag på index på europeisk nivå då populationen ökar. Detta beror antingen på att ökningen i häckningsområden lägre österut är så stor att den kompenserar för den minskning som återfinns i Finland och Sverige. Alternativet är att populationerna längre österut är så mycket större än den nordiska vilket leder till att minskningen inte kan detekteras i dagens bevakningssystem.

Om dagens jaktuttag inom EU, teoretiskt sett, skulle vara ohållbart, och i linje med de beräkningar som lagts fram i EU-kommissionen process (TFRB), så kan inte detta kombineras med ökande trender under vinterhalvåret. Förklaringen återfinns snarast i grunddata i beräkningarna som haltar genom att man använder en överstor skattning av jaktuttaget.

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2008	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande (sept)population
17 000	-5%	+18,7 (18.1)%	+4,5%

Data svensk jakt

Avskjutning 2022/2023	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)	Andel adulta (data från vinginsamling 2024-2025, n=169)
1459	1 016- 2 254	NS	36,7 %

Trend EU:s Häckande population

Declining

Trend EU:s övervintrande population

Increasing

Trend för NV:a Europa/Atlantkusten enligt Wetlands international

Increasing

Trend enligt Wetlands International EU trends for some Annex II species (https://iwc.wetlands.org/static/eumsi/graphs/ANAPE.jpe)

Vinterpopulation ökande 2%/år på lång sikt, 2,5%/år på kort sikt.

Kommentar

Ökning i Sverige vintertid skapar viss konflikt med jordbruk och viss skyddsjakt tillåts (framförallt i SV:a Skåne). Jakten i Sverige sker mestadels senhöst/vinter och i södra Sverige (t.ex. 59% av antalet skjutna bläsänder i Skåne 2022/2023). Behovet av skyddsjakt finns även beskrivet i Danmark och Nederländerna.

Referenser

Dansk vinginsamling. 2025. https://fauna.au.dk/vingeundersoegelsen/online-resultater

Holopainen, S., Piironen, A., Kusack, J. W., Hobson, K. A., Ellis, M. B., Sørensen, I. H., ... & Laaksonen, T. (2024). Broad geographic variation in age-and sex-dependent origin of harvested eurasian wigeon (Mareca penelope) revealed by stable-hydrogen (δ 2H) isotope analyses of feathers. *European Journal of Wildlife Research, 70*(5), 93.

Midtgaard mfl 2025. ANNUAL REPORT 2025 INTERNATIONAL WING SURVEY. https://www.waterfowlersnetwork.com/media/u5kf4img/annual-report-international-wing-survey-003.pdf

van Toor, M. L., Kharitonov, S., Švažas, S., Dagys, M., Kleyheeg, E., Müskens, G., ... & Waldenström, J. (2021). Migration distance affects how closely Eurasian wigeons follow spring phenology during migration. Movement Ecology, 9, 1-12.

Warrender, H. E., McNicol, C. M., Brides, K., Stafford, S., & Ellis, M. B. (2026). Long-term demographic changes in harvested Eurasian teal (Anas crecca) and Eurasian Wigeon (Mareca penelope) in the UK. *European Journal of Wildlife Research, 72*(1), 16

15) Knipa och storskrake + (småskrake)

Nuvarande Jakttid

Hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län den 21 augusti - 31 januari

Norrbottens län: gränsälvsområdet den 20 aug. kl.11.00 - 31 januari

Naturvårdsverkets förslag: Knipa och Storskrake, hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län, 21 aug. – 20 feb.
I övrigt ingen åtgärd.

Förbundet förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Förbundet vill att jakttid på småskrake införs, i hela landet, utom gränsälvsområdet i Norrbottens län, den 21 augusti - 31 januari.

Förbundet vill att jakttid på småskrake införs i Norrbottens län: gränsälvsområdet den 20 augusti, kl.11.00 - 31 januari

Jaktslut för knipa bör senareläggas till 28(29) februari.

Motivering

Förbundet ser positivt på Naturvårdsverkets förslag om en senareläggning av jaktslutet för båda arterna och tillstyrker förslaget i den delen. Dock saknas jakttid på småskrake vilken enligt förbundet togs bort på felaktiga grunder vid föregående översyn och vars artfakta redogörs för nedan.

Småskrake häckar i hela Sverige men framförallt i skärgårdsmiljöer och i karga miljöer i norr inklusive fjällsjöar med rika fiskbestånd. Ottosson mfl (2025) menar att den svenska populationen minskar medan tecken finns på ökning under senare tid i skärgården (Green mfl 2025) och Fågeltaxeringens standardrutter pekar på en stabil population.

Flyttvägspopulationen är betydligt större än den svenska och trendmåtten är splittrade. Men sammantaget tyder data på en stabil eller svagt ökande population i Östersjöområdet (HELCOM 2023).

Arten har en komplex häckningsbiologi med utdragen häckningssäsong vilket kan göra inventeringar av arten svåra och den blir lätt underskattad. Sentida svenska studier tyder på att småskrakar i svenska skärgården har en hög och stabil kläckningsframgång jämfört med ejder och svärta. Detta beror sannolikt på artens boplatsval som skyddar den effektivt mot predation från havsörn och andra boprederande fåglar (Liljebäck mfl 2025).

Jakten på småskrake upphörde inom flyttvägen år 2021 efter ett beslut som byggde på ett missförstånd på ett AEWA-möte. Småskrakepopulationen felklassades som icke jaktbar i Östersjöområdet på grund av ett fel i en tabell. Detta har rättats till och arten är nu korrekt klassad som 1 i kategori C. Det finns således inte längre något formellt hinder att bedriva jakt på populationen. Jakttryck och skadskjutningsfrekvens är starkt korrelerat i fågelpopulationer (Falk mfl 2006, Clausen mfl 2017). En studie av förekomsten av hagel hos ruvande småskrakehonor i svenska skärgården visar att jakttrycket i Östersjön måste vara mycket lågt då ingen individ befanns bära på hagel i kroppen (Liljebäck mfl 2025).

Referenser

Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2025. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2024. Biologiska Institutionen Rapport, Lund University, Lund, Sweden.

HELCOM. 2023. Abundance of waterbirds in the breeding season. HELCOM Core Indicator Report, HELCOM, Helsinki, Finland. Available at https://helcom.fi/ wp-content/uploads/2023/03/Abundanceof-waterbirds-in-breeding-season_HELCOMcore-indicator-HOLAS-II-component-2017. pdf (last accessed 5 July 2025)

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Sterup, J., Haas, F., Petersen, I. K., & Månsson, J. (2023). Prevalence of imbedded and ingested shot gun pellets in breeding sea ducks in the Baltic Sea–possible implications for future conservation efforts. European Journal of Wildlife Research, 69(4), 73.

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Haas, F., Sterup, J., Stålnäbb, A., & Månsson, J. (2025). Interspecific variation in hatching success among three sea duck species at one breeding site in the Baltic Sea. *Wildfowl*, 185-201.

Ottosson mfl. 2025. Fåglarna i Sverige. BirdLife Sverige. Sverige.

17) Vigg

Nuvarande jakttider

Hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län den 21 aug.-31 jan.

Naturvårdsverkets förslag: ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring

Förskjut jakttiden utanför gränsälvsområdet till 15 september till 28(29) februari.

Motivering

Vigg (Athya fuligula) häckar i vegetationstäta vattenmiljöer i hela landet inklusive karga områden i kalfjäll och ytterskärgård. Arten häckar sent på säsongen vilket motiverar en förskjutning av jakttiden.

Sverige ingår i en betydligt större population som har sitt huvudsakliga utbredningsområde längre österut. Den totala populationen beräknas hålla 800 000-1 000 000 fåglar och

denna klassas som stabil. Även den svenska häckande populationen anses vara stabil medan antalet fåglar under migration och övervintring ses öka. Antalet viggar vintertid i Sverige ökar och utmed Östersjökusterna återfinns en stor del av den totala flyttvägspopulationen vintertid (Nilsson&Haas 2016).

Den årliga svenska avskjutningen varierar något mellan år men ligger normalt mellan 1000-2000 fåglar. Vinginsamlingen som bedrivs i Sverige får fortfarande in ett relativt litet antal vingar från vigg medan man i Danmark ser stora årsvisa variationer i andelen ungfåglar men ingen tydlig trend över tid. Det är dock osäkert om man i Danmark beskattar, åtminstone delvis, andra populationer än i Sverige. Jakten på vigg har historiskt varit betydligt större i Sverige och bedrevs vid traditionell kustjakt. Denna typ av jakt har minskat pga minskande intresse hos jägarkåren (Ottvall mfl 2011).

Svensk populationsdata

Populationstorlek (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
76 000	Stabil	+2,4%	+1,5%

Data svensk jakt

Avskjutning 2024/2025	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)
1256	883 - 2287	NS

Trend EU:s häckande population

Declining

Trend EU:s övervintrande population

Decreasing?

Trend enligt Wetlands International EU trends for some Annex II species (https://iwc.wetlands.org/static/eumsi/graphs/AYTFU.jpeg)

Vinterpopulation minskande 0.2%/år på lång sikt, stabil på kort sikt.

Referenser

Nilsson, L., & Haas, F. (2016). Distribution and numbers of wintering waterbirds in Sweden in 2015 and changes during the last fifty years. *Ornis Svecica, 26*(1), 3-54.

Ottvall, R., Kindberg, J., & Holmqvist, N. (2011). Analys av populationstrender och avskjutningsstatistik för änder och gäss i Sverige. *Rapport (Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för vilt, fisk och miljö),* (2011: 3).

18) Dalripa och fjällripa

Nuvarande jakttider

"Dalarnas län: Älvdalens kommun, Jämtlands län den 25 augusti - 28 (29) februari.

Dalarnas län: övriga delar av länet, Västerbottens och Norrbottens län: nedanför lappmarksgränsen den 25 augusti - 15 februari.

Västerbottens och Norrbottens län: ovanför lappmarksgränsen den 25 augusti - 15 mars.

Värmlands län, Gävleborgs län och Västernorrlands län den 25 augusti - 15 november."

Naturvårdsverkets förslag: Värmlands och Dalarnas län samt Norrlandslänen 25 aug. - 15 mars.

Förbundets synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Förbundet instämmer i, och ställer sig bakom, Naturvårdsverkets förslag vilket också var aktuellt vid föregående jakttidsrevidering. (Västerbottens, Norrbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län: 25 augusti - 15 mars.)

Motivering

Förbundet tillstyrker i sin helhet Naturvårdsverkets förslag men önskar komplettera argumentationen för att förstärka skrivningarna i remitterat underlag.

Dalripa (Lagopus l. lagopus)

Häckar i fjällen och ned i låglänta områden med gynnsamt habitat. Populationen kan variera stort och denna dynamik drivs nästen helt av årsvisa klimatfaktorer och predationstryck (Gilg mfl 2009, Kvasnes mfl. 2014).

Dalripans populationsdynamik och eventuella jakteffekter är välstuderad i Norden. Få, om ens någon, jaktbar fågelpopulation i Sverige är med beforskad. Det finns också en adaptiv jaktförvaltning på statens mark idag.

Bevis för hållbar jakt har varit i fokus för flera vetenskapliga studier (Willebrand mfl 2001, Aanes mfl 2002). Endast på lokal eller regional skala har tydliga effekter av jakt kunnat observeras (Hörnell-Willebrand 2005). I mindre områden med högt jakttryck kan stammen minska en kort period men detta kompenseras av inflöde från andra områden (Hörnell-Willebrand 2014).

Svensk populationsdata

Populationstorlek (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
220 000	-3,3%		

Data svensk jakt

Avskjutning 2024/2025	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)
101 638	69 328 - 153 510	NS

Referenser

Aanes, S., Engen, S., SÆther, B. E., Willebrand, T., & Marcström, V. (2002). Sustainable harvesting strategies of willow ptarmigan in a fluctuating environment. Ecological applications, 12(1), 281-290.

Gilg, O., Sittler, B., & Hanski, I. (2009). Climate change and cyclic predator–prey population dynamics in the high Arctic. Global Change Biology, 15(11), 2634-2652.

Hörnell-Willebrand, M. (2005). Temporal and spatial dynamics of willow grouse Lagopus lagopus (p. 100). Umeå: Department of Animal Ecology, Swedish University of Agricultural Sciences

Hörnell-Willebrand, M., Willebrand, T., & Smith, A. A. (2014). Seasonal movements and dispersal patterns: Implications for recruitment and management of willow ptarmigan (Lagopus lagopus). The Journal of Wildlife Management, 78(2), 194-201.

Kvasnes, M. A., Pedersen, H. C., Storaas, T., & Nilsen, E. B. (2014). Large-scale climate variability and rodent abundance modulates recruitment rates in Willow Ptarmigan (Lagopus lagopus). Journal of Ornithology, 155, 891-903.

Willebrand, T., & Hörnell, M. (2001). Understanding the effects of harvesting willow ptarmigan Lagopus lagopus in Sweden. Wildlife biology, 7(3), 205-212.

Willebrand, T., Hörnell-Willebrand, M., & Asmyhr, L. (2011). Willow grouse bag size is more sensitive to variation in hunter effort than to variation in willow grouse density. Oikos, 120(11), 1667-1673.

24) Morkulla

Nuvarande jakttid

Hela landet den 11 september - 31 december.

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundet föreslår följande förändring

Inför jakttid i hela landet 16 juni till 15 juli samt utöka höstens jakttid från den 21 augusti - 31 december.

Motivering

En tidigareläggning av starten på hösten till 21/8 bryter inte mot några etiska jakttidsramar enligt förbundets mening. I vårt grannland Finland inleds jakten exempelvis den 20:e augusti. Likaså skulle en jakttidsstart 21/8 sammanfalla med jakttidsstarten för flera andfåglar och även medge jakt på morkulla vid premiären för skogshönsen.

Avseende perioden av sommarjakt som föreslås så riktas den specifikt mot spelande hanfågel. Denna tradition förbjöds i och med Sveriges EU-inträde 1995. Naturvårdsverket gjorde vid föregående översyn bedömningen att en återinförd sommarjakt inte skulle påverka arten negativt men att det finns hinder att övervinna kopplad mot fågeldirektivet (FD). Förbundet anser att alla möjligheter att motivera jakten gentemot FD bör uttömmas för en återinförd sommarjakt på arten då den anses mycket viktig av traditionella skäl och i jägarled fortfarande ses som ett löftessvek rörande villkor vid EU-inträdet. Avseende föreslagen tidsperiod så är inte den avgörande utan den kan regleras för att bäst anpassas till möjliggjord jakt. Artfakta och referenser redogörs för nedan.

Morkullan har en stor och stabil häckande population i Sverige. Arten lever väldigt tillbakadraget vintertid vilket gör att den inte kan räknas in i tillräckligt höga antal för att kunna beräkna någon trend i officiella program. Men antalet spontanrapporterade morkullor i landet har ökat under 2000-talet enligt rapporter till Artportalen (www.artportalen.se). Morkullans levnadsvanor och habitatval (fuktig trivialskog) under vintern gör att den relativt sällan ses av fågelskådare.

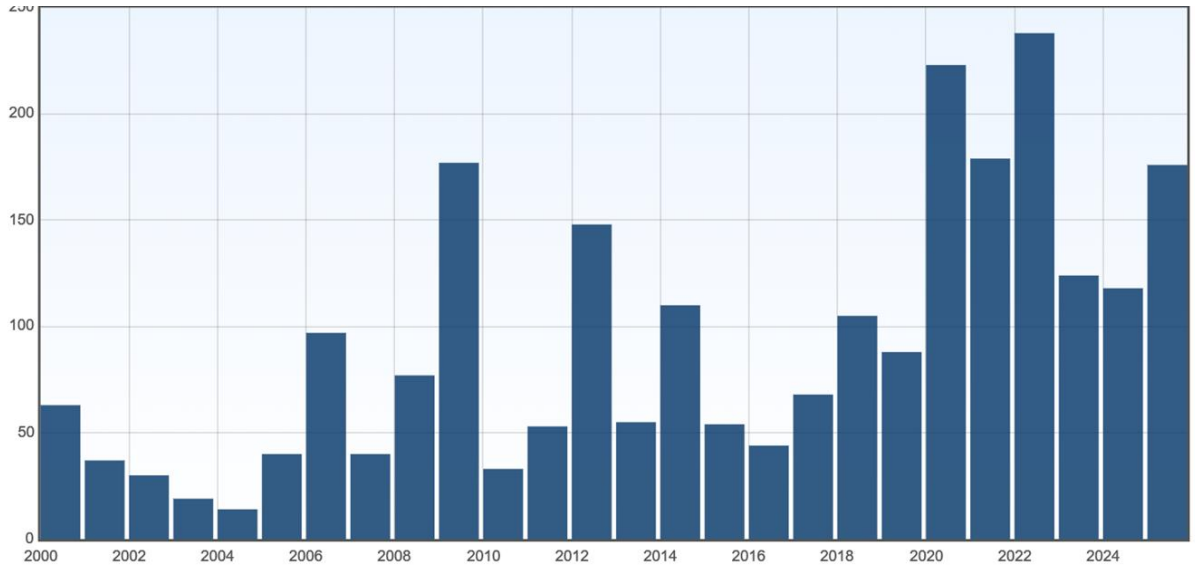

Figur 1. Antalet rapporter av morkullor i Sverige under december månad enligt Artportalen.

Antalet morkullor som dröjer sig kvar eller till och med övervintrar i Sverige beror till stor del av vinterklimatet. Under milda vintrar kan stora mängder morkullor dröja sig kvar i de sydligaste delarna av landet, främst Skåne. Under senare år har dessa milda vintrar ökat i frekvens. Morkullan erbjuder under dessa milda senhöstar/vintrar en onyttjad jaktlig resurs. Den huvudsakliga flytten av svenska morkullor sker troligen normalt i oktober och under november. I december tillkommer fåglar från länder öster om Sverige (Fransson mfl. 2008). Den svenska avskjutningen av morkullor är mycket låg (ca 1400 årligen) jämfört med många länder i Europa (Ottvall mfl 2009).

I Danmark tillåts jakt på morkulla under vintermånaderna och framförallt jakten över stående fågelhund är uppskattad. Avskjutningen av morkulla under vintermånaderna regleras automatiskt av tillgången på fåglar. De vintrar det finns gott om morkullor kommer flera jägare vara intresserade av att nyttja jakten och kallare vintrar kommer intresset vara obefintligt.

I Frankrike jagas morkulla i stor omfattning under vintern och jaktens effekter på morkullepopulationen har studerats ganska ingående. Det extremt höga, i svenska mått mätt, jakttrycket i vissa områden har visat sig minska antalet morkullor lokalt för den aktuella vintern men antalen nästföljande vinter påverkades inte (Peron mfl 2011 och 2012). Detta har tolkats som att vinterjakten på morkulla i Frankrike där flera hundratusen fåglar skjuts inte påverkar populationen i stort.

Kalla vintrar, dvs sådana när antalet morkullor är som lägst i Sverige under vintern, påverkar morkullornas överlevnad negativt (Seelas 2006, Tavecchia mfl. 2002). Den lägre överlevnaden beror på att morkullornas möjligheter till födosök begränsas men också att de tvingas flytta längre sträckor och möjligen koncentreras till områden där jakttrycket är som högst (Tavecchia mfl. 2002). En mild vinter innebär en generellt högre överlevnad för morkulla vilket i sin tur skapar en resurs för jägare. I Danmark tillåts jakt på morkulla under vintermånaderna och framförallt jakten över stående fågelhund är uppskattad och anses exklusiv. Om jakt tillåts i början av vintern talar danska data (vinginsamlingsdata) att en jakt främst skördar yngre fåglar (Christensen mfl 2017). Ett uttag av yngre fåglar talar för att även en, teoretiskt sett, omfattande jakt knappast skulle påverka populationen negativt.

Den s.k. sommarjakten på morkullor dvs jakt på spelande hanar har länge varit omdiskuterad. Denna jaktform är med högsta sannolikhet neutral ur ett populationsdynamiskt perspektiv då det knappast påverkar reproduktionen den givna säsongen (Lemel 2005). Det har dock diskuterats huruvida en väldigt omfattande sommarjakt på spelande morkullor teoretiskt skulle kunna påverka vilka hanar som får para sig och huruvida dominanta hanar löper större risk att skjutas. Denna diskussion baseras dock inte på vetenskapliga studier.

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2008	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)
410 000	NS	

Data svensk jakt

Avskjutning 2022/2023	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)
1407	1 190- 1693	NS

Referenser

Christensen, T. K., Fox, A. D., Sunde, P., Hounisen, J. P., & Andersen, L. W. (2017). Seasonal variation in the sex and age composition of the woodcock bag in Denmark. *European Journal of Wildlife Research, 63*(3), 52.

Guzmán, J. L., & Arroyo, B. (2015). Predicting winter abundance of woodcock Scolopax rusticola using weather data: implications for hunting management. *European Journal of Wildlife Research, 61*(3), 467-474.

Lemel, J. 2005. Jaktens effekter på småvilt- exemplet morkulla. Rapport. Svenska Jägareförbundet.

Ottvall, R., Edenius, L., Elmberg, J., Engström, H., Green, M., Holmqvist, N., ... & Tjernberg, M. (2009). Population trends for Swedish breeding birds. *Ornis Svecica, 19*(3), 117-192.

Péron, G., Ferrand, Y., Gossmann, F., Bastat, C., Guenezan, M., & Gimenez, O. (2011). Nonparametric spatial regression of survival probability: visualization of population sinks in Eurasian Woodcock. Ecology, 92(8), 1672-1679.

Péron, G., Ferrand, Y., Choquet, R., Pradel, R., Gossmann, F., Bastat, C., ... & Gimenez, O. (2012). Spatial heterogeneity in mortality and its impact on the population dynamics of Eurasian woodcocks. *Population ecology, 54*(2), 305-312.

25) Fiskmås

Nuvarande Jakttid

Hela landet den 11 augusti - 28 (29) februari.

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundet föreslår följande förändring

Utöka jakttiden till 1 augusti - 31 mars.

Motivering

Förslaget skulle innebära en återställd jakttid så som den såg ut innan föregående revision samt sammanfalla med aktuella tider för gråtrut. Förbundet anser att Naturvårdsverket i sin dåvarande analys var onödigt återhållsamma och att en återställd jakttid ligger väl inom biologiska jakttidsramar för arten. Förbundet delar Naturvårdsverkets analys om att jakten inte påverkar populationsutvecklingen. Dock menar förbundet att jakten kan ha lokal effekt där så är motiverat och önskvärt.

26) Gråtrut + (havstrut)

Nuvarande jakttid

Gråtrut Hela landet den 1 aug.-31 mars

Naturvårdsverkets förslag: Ta bort gråtruten som jaktbar art. I övrigt ingen åtgärd.

Förbundets föreslår följande samt har följande synpunkter på Naturvårdsverkets förslag:

Förbundet föreslår att jakttiden på gråtrut ska vara oförändrad samt att jakttid på havstrut 1 augusti - 31 mars ska återinföras.

Motivering:

Att jakten efter havstrut togs bort under föregående översyn efter förslag från Naturvårdsverket som var baserade på en försiktighetsåtgärd anser förbundet vara olyckligt. Särskilt som jakten inte identifierats som en faktor för artens långsiktiga minskning. Förbundet föreslår därför en återinförd jakttid för arten. Förbundet anser Naturvårdsverkets förslag om att ta bort jakttiden efter gråtrut som ytterst olyckligt och avstyrker det bestämt.

Gråtruten återfinns i hela landet vid större vatten. Arten kan häcka i större kolonier men även i enstaka par. Trutar har ofta komplexa och dynamiska flyttningsvanor men arten återfinns i landet hela året. Gråtruten har visat vikande antal både på kort och lite lägre sikt men det bör nämnas att minskningen, vilket även gäller t.ex. havstrut, är från historiskt höga nivåer. Förändringar i sophantering och fiskemetoder har sannolikt spelat en stor roll både för att förklara uppgången och den snabba minskningen. Den minskning som nu kan ses i olika inventeringsprogram kan anses vara en återgång till mer naturgivna nivåer.

Trutar är ofta viktiga predatorer på markhäckande fåglar (Ackerman m.fl. 2014, Boothby m.fl. 2019). Predation från måsfåglar kan begränsa andra markhäckande fåglar som exempelvis tärnors häckningsframgång (Hernandez-Matıas m.fl. 2003). Problem med trutpredation har i Sverige till exempel rapporterats från bevarandearbetet med skräntärna (Lötberg mfl. 2022). En annan känslig art i skärgårdsmiljön är ejder där gråtrut identifierats som en potentiellt viktig bopredator (Bolduc mfl 2003, Swennen mfl 1993,

Jaatinen mfl 2022). Jakt på gråtrut bedrivs oftast som så kallad predatorkontroll, det vill säga jakt på vanliga predatorer för att gynna andra känsligare arter (Widemo 2008). När olika former av predationsdämpande åtgärder testades i en studie pekas avskjutning ut som den bäst fungerande, (Boothby m.fl. 2019).

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
44 000	-3.3%	+0.9%	N.A.

Referenser

Ackerman, J.T., Herzog, M.P., Hartman, C.A. & Herring, G.2014. Forster's tern chick survival in response to a managedrelocation of predatory California gulls.J. Wildl. Manag.78:818-829

Boothby, C., Redfern, C., & Schroeder, J. (2019). An evaluation of canes as a management technique to reduce predation by gulls of ground-nesting seabirds. Ibis, 161(2), 453-458.

Bolduc, F. & Guillemette, M. 2003. Human disturbance and nesting success of Common Eiders: interaction between visitors and gulls. Biological Conservation 110: 77-83.

Hernandez-Matıas, A., Jover, L. & Ruiz, X.2003. Predation on Common Tern eggs in relation to sub-colony size, nestaggregation and breeding synchrony.Waterbirds26: 280-289.

Lötberg, U., Isaksson, N., Söderlund, L. & Åkesson, S. 2022. Conservation measures for the Caspian Tern *Hydroprogne caspia* at the largest colony in Sweden. *Ornis Svecica* 32: 26-37.

Jaatinen, K., Hermansson, I., Mohring, B., Steele, B.B. & Öst, M. 2022. Mitigating impacts of invasive alien predators on an endangered seaduck amidst high native predation pressure. *Oecologia* 198: 543-552.

Swennen, C., Ursem, J.C.H. and Duiven, P. 1993. Determinate laying and egg attendance in Common Eiders. *Ornis Scandinavica* 24: 48-52.

Widemo F. 2008. Predatorkontroll inom viltförvaltning och naturvård- en kunskapsöversikt över predationens betydelse och effekter av predatorkontroll. Svenska Jägareförbundet. Viltforum 1/2008.

29) Kaja, kråka och skata

Nuvarande jakttid

Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län, Norrbottens län den 16 juli - 30 april

Övriga delar av landet den 1 juli - 15 april

Naturvårdsverkets förslag: Kråka och kaja, hela landet, 1 aug. – 20 feb. Skata, hela landet, 11 aug. – 10 jan.

Förbundets föreslår följande samt har följande synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Jakttiden bör vara samstämmig i hela landet - från 1 juli till 30 april.

Motivering:

Förbundet anser inte att det finns grund för en reducerad jakttid. Sammantaget ser förbundet med oro på att Naturvårdsverket föreslår en kraftig inskränkning i jakttiderna för kråka, skata och kaja. Att predation är en av de stora begränsande faktorerna för häckningsframgång hos markhäckande fåglar i våtmarker och i jordbrukslandskap är vida känt (Roos et al., 2018). Corvider, särskilt kråka (Corvus corone cornix) och skata (Pica pica), är konstaterade som huvudpredatorer på öppet placerade reden och ägg (Olsen, Patterns of Predation).

En litteraturstudie av Madden et al. (2015) (omfattande 42 forskningsartiklar, 326 tester) visar att kråkfåglar förvisso sällan påverkar beståndsnivåerna men kan reducera föryngringen lokalt. Med detta menas att kråkfåglar sällan är ett direkt hot mot vuxna individer men att de däremot utgör ett hot mot ägg och ungar.

På lokaler där predatortrycket är högt, dvs hög närvaro av predatorer samt brist på alternativ föda kan effekterna bli förödande för markhäckande fåglar. Experimentella studier av Bolton et al. (2007) och Fletcher et al. (2010) visar att kombinerad predatorförvaltning (kråka + räv) kan tredubbla häckningsresultaten för arter som storspov och enkelbeckasin.

En förlängd jakttid på kråkfågel är det mest kostnadseffektiva och praktiskt genomförbara verktyget för att gynna markhäckande fåglar under kritiska perioder. Detta är särskilt viktigt för arter med negativ beståndstrend.

Kopplat till implementeringen av Naturrestaureringsförordningen bedömer förbundet att behovet av jakt på kråkfågel är av stor betydelse. I det underlag som ligger till grund för beslut framgår att index för vanliga fåglar i odlingslandskapet ska öka med 15 procent till år 2050, med etappmål på 5 procent till 2030 och 10 procent till 2040 Särskilt betonas vikten av att förbättra häckningsframgången hos arter som enkelbeckasin, storspov, kornknarr och grönbena. *(Sid 42, 47, 48 och 59 Underlag för dialog hösten 2025).*

Referenser

Roos, S., Smart, J., Gibbons, D. W., & Wilson, J. D. (2018). Predators and ground-nesting birds: A review of the evidence and implications for management. Biological Conservation, 227, 1-13.
Olsen, P. (utan årtal). Patterns of Predation. [Detaljer om förlag saknas i dokumentet].
Madden, C. F., Arroyo, B., & Amar, A. (2015). A review of the impacts of corvids on bird productivity and abundance. Ibis, 157(1), 1-16.
Bolton, M., Tyler, G., Smith, K., & Bamford, R. (2007). The impact of predator control on lapwing Vanellus vanellus breeding success on wet grassland nature reserves. Journal of Applied Ecology, 44(3), 534–544.
Fletcher, K., Aebischer, N. J., Baines, D., Foster, R., & Hoodless, A. N. (2010). Changes in breeding success and abundance of ground-nesting moorland birds in relation to the experimental deployment of legal predator control. Journal of Applied Ecology, 47(2), 263-272.
Dialogunderlag hösten 2025. Om en nationell naturrestaureringsplan för Sverige. (Sid 42, 47, 48 och 59).

Kråka

Antalet häckande kråkor är i minskning i Sverige. Även om förklaringen inte är helt kartlagd finns det tecken på att förändringar i jordbruket har varit en viktig faktor. Igenväxning av fält i småbrutet landskap och effektivisering i hårt brukade områden är två faktorer som tros påverka stammen negativt. Möjligen kan även konkurrens med den tillväxande korppopulationen om resurser, men även ökad predation av kråkors ägg och ungar, spelat en betydande roll. Särskilt under 1990-tal när korpstammen växte som mest (Ottosson mfl. 2025).

I dag är många arter hårt trängda av mänskliga aktiviteter, inte minst i jordbrukslandskapet. Känsligare arter har svårt att finna skydd från predatorer i det alltmer utarmade landskapet. Detta är ett faktum som lyfts fram av både naturvården och viltvården. I just jordbrukslandskapet återfinns många fågelarter som är känsliga för bopredation och som det idag går väldigt dåligt för (Lindström mfl 2017). För många känsliga arter i dagens hårt drivna jordbrukslandskap saknas ofta de habitat som krävs för att skydda sig mot predatorer (Gamero mfl 2017). Men att återskapa lämpliga livsmiljöer för dessa arter är ofta svårt då de areella näringarna kräver att marken brukas rationellt. De insatser som trots allt görs, ofta på frivillig basis inom vilt - eller naturvård, tar tid för att få effekt. Ett viktigt komplement till habitatförbättring är den jakt på de vanligaste arterna av predatorer som sker för att skydda mer känsliga arter, s.k. predatorkontroll (Widemo 2008).

Generalistpredatorer, som kråka, med deras stora anpassningsförmåga gynnas av de snabba förändringarna i våra ekosystem. Många studier med fokus på en rad känsliga arter i väldigt olika habitat har publicerats men markhäckande fåglar verkar vara de som ofta drabbas hårdast (Widemo 2008). Ett exempel på en art som är i fokus för naturvård och viltförvaltning är ejder, där kråkan pekats ut som en stor predator på ägg och ungar (Stien mfl 2010, Stien mfl 2016). Detta är särskilt påtagligt om ejdrar störs av bona av andra predatorer eller människor (Stien mfl 2016, Liljebäck mfl 2025). I experiment har man visat att minska antalet kråkor ökar ejderns kläckningsframgång (Stien mfl 2010). En annan grupp av känsliga fågelarter är s.k. strandängsvadare som ofta lyfts fram som extra känsliga för predation från kråka (Widemo 2008) och olika svenska naturvårdsinitiativ visar på betydelsen av att minska förluster till följd av predation av kråka (t.ex. Ottvall 2020, 2021, Olofsson 2024).

Kråkfåglar är viktiga generalistpredatorer och deras predation kan slå hårt på känsligare arter (Côté &Sutherland 1997, Widemo 2008). Generösa möjligheter till att utföra predatorkontroll kan vara avgörande för att uppnå mål inom viltförvaltning och naturvård (Côté &Sutherland 1997). Naturvårdsverkets förslag till förkortad jakttid slår hårt mot de som bedriver predatorkontroll i natur- eller viltvårdande syfte. Insatser sent på säsongen, så nära reproduktionen som etiskt är möjligt för den art man vill minska, är de som får störst effekt på den art man vill gynna (Tapper mfl 1991 och 1996).

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
160 000	-0,9%	-1,4%	N.A.

Data svensk jakt

Avskjutning 2024/2025	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)
33 770	30 342 - 37 831	-6%

Referenser

Côté, I. M., & Sutherland, W. J. 1997. The Effectiveness of Removing Predators to Protect Bird Populations: Efectividad de la Remoción de Depredadores para Proteger Poblaciones de Aves. Conservation Biology, 11(2), 395-405.

Lindström, Å., Olsson, O., Smith H. G. & Stjernman, M. 2017. What measures should be taken to improve conditions for Swedish Farmland Birds, as reflected in the Farmland Bird Index? - Utvärderingsrapport 2017:5, Jordbruksverket. 107 pp.

Olofsson P. 2024. Fågelinventering på Trönninge ängar 2024 och populationsutveckling sedan 2008. Länsstyrelsen Halland.

Ottosson mfl. 2025. Fåglarna i Sverige. BirdLife Sverige. Sverige.

Ottvall R. 2020. Uppföljning av kläckningsframgång hos vadare på södra Ölands sjömarker samt inventering av rödspov på Öland 2019. Rapport till Länsstyrelsen Kalmar.

Ottvall R. 2021. Uppföljning av kläckningsframgång hos vadare på södra Ölands sjömarker samt inventering av rödspov på Öland 2020. Rapport till Länsstyrelsen Kalmar.

Stien, J., Yoccoz, N.G. & Ims, R.A. 2010. Nest predation in declining populations of common eiders Somateria mollissima: an experimental evaluation of the role of hooded crows Corvus cornix. Wildlife Biology 16: 123-134.

Stien, J. & Ims, R.A. 2016. Absence from the nest due to human disturbance induces higher nest predation risk than natural recesses in Common Eiders Somateria mollissima. Ibis 158: 249-260.

Tapper, S. C., Brockless, M., & Potts, G. R. (1991). The effect of predator control on populations of grey partridge (Perdix perdix). In Proceedings of the XXth Congress of the International Union of Game Biologists (pp. 398-403). Hungary: Gödöllo.

Tapper, S. C., Potts, G. R., & Brockless, M. H. (1996). The effect of an experimental reduction in predation pressure on the breeding success and population density of grey partridges Perdix perdix. Journal of applied ecology, 965-978.

Widemo F. 2008. Predatorkontroll inom viltförvaltning och naturvård- en kunskapsöversikt över predationens betydelse och effekter av predatorkontroll. Svenska Jägareförbundet. Viltforum 1/2008

Kaja

Kajan är hårt knuten till mänsklig bebyggelse och har uppvisat en ökning i landet vilket delvis kan förklaras av en ökande etablering i Norrland. Kajan är oftast knuten till jordbruksmark i sitt födosök. Kajan är en social, läraktig och anpassningsbar fågelart. Den häckande populationen av kaja är beräknad till 300 000 par det vill säga i princip dubbla populationsstorleken jämfört med kråkan. Det finns exempel på ringmärkningsåterfynd av kajor som visar på vissa flyttrörelser men typiskt anses kajan vara en stannfågel.

Kråkfåglar har den stora anpassningsförmågan gemensamt och deras opportunistiska födovalsstrategi gör att de plötsligt kan växla från vegetabilisk föda till att bli effektiva bopredatorer. Även om kajans predation på andra fåglar eller däggdjur inte är lika väl dokumenterad som hos till exempel kråkan nämns kajans effekter inte sällan i naturvårdsprojekt (t.ex. Isaksson 2008, Teunissen mfl. 2008, Kubelka mfl 2019).

I åtgärdsprogrammet för strandängsvadare nämns kajan som en del av en komplex problembild för känsliga vadare där naturvårdsinsatser lätt kan skapa för opportunistiska predatorer (Ottvall 2016).

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
300 000	+1,4%	+1,3%	N.A.

Data svensk jakt

Avskjutning 2024/2025	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)
55 900	49 357 - 64 080	-2%

Referenser

Isaksson, D. (2008). Predation and shorebirds: predation management, habitat effects, and public opinions. University of Gothenburg, Department of Zoology, Animal Ecology.

Kubelka, V., Mlíkovský, J., Zavadilová, V., Frencl, M., Ivanov, A., Litvinov, K., & Šálek, M. (2019). Pilot study on nest predation in shorebirds breeding at the Caspian steppe lakes. *Wader Study*, *126*(2), 142-150.

Ottvall, R. (2016). Åtgärdsprogram för hotade vadare på strandängar, 2015-2019.

Teunissen, W., Schekkerman, H., Willems, F., & Majoor, F. (2008). Identifying predators of eggs and chicks of Lapwing Vanellus vanellus and Black-tailed Godwit Limosa limosa in the Netherlands and the importance of predation on wader reproductive output. *Ibis, 150,* 74-85.

Skata

Skatan är knuten till mänsklig bebyggelse och har under senaste decenniet uppvisat en minskning i landet. Den häckande populationen av skata är beräknad till 200 000 par.

Kråkfåglar har liksom ovan anförts med övriga arter (kråka, kaja) den stora anpassningsförmågan gemensamt att deras opportunistiska födovalsstrategi gör att de snabbt kan gå från vegetabilisk föda till att bli effektiva bopredatorer. I det brittiska kulturlandskapet är skatan den vanligaste bopredatorn och kan till exempel under vissa omständigheter reglera vissa småfågelpopulationer (Capstick mfl 2019). Även om skatans predation på andra fåglar eller däggdjur inte är lika väl dokumenterad som hos kråkan nämns skatans effekter inte sällan i naturvårdsprojekt (t.ex. Isaksson 2008, Teunissen mfl. 2008). I åtgärdsprogrammet för strandängsvadare nämns skatan som en del av en komplex problembild för känsliga vadare där naturvårdsinsatser lätt kan skapa för opportunistiska predatorer (Ottvall 2016).

Skatan är en analytisk och läraktig fågelart med många spännande anpassningar till att leva i människans närhet. Ett exempel på detta är att skator kan skilja på människoindivider och avgöra om deras beteende utgör ett hot (t.ex. Lee mfl 2011).

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
300 000	+1,4%	+1,3%	N.A.

Data svensk jakt

Avskjutning 2024/2025	95 % Cred-interval	Trend (10 yrs annual growth rate)
55 900	49 357 - 64 080	-2%

Referenser

Capstick, L. A., Sage, R. B., & Madden, J. R. (2019). Predation of artificial nests in UK farmland by magpies (Pica pica): interacting environmental, temporal, and social factors influence a nest's risk. *European Journal of Wildlife Research, 65*(3), 50.

Lee, W. Y., Lee, S. I., Choe, J. C., & Jablonski, P. G. (2011). Wild birds recognize individual humans: experiments on magpies, Pica pica. Animal cognition, 14(6), 817-825.

Isaksson, D. (2008). Predation and shorebirds: predation management, habitat effects, and public opinions. University of Gothenburg, Department of Zoology, Animal Ecology.

Ottvall, R. (2016). Åtgärdsprogram för hotade vadare på strandängar, 2015-2019.

Teunissen, W., Schekkerman, H., Willems, F., & Majoor, F. (2008). Identifying predators of eggs and chicks of Lapwing Vanellus vanellus and Black-tailed Godwit Limosa limosa in the Netherlands and the importance of predation on wader reproductive output. *Ibis, 150*, 74-85.

30) Råka

Nuvarande jakttid

Skåne län och Hallands län den 21 juli - 31 januari.

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets har följande förslag

Allmän jakttid bör även införas för Kalmar och Blekinge län. Jakttiden bör utökas till 21 juli till 28 februari i samtliga angivna län.

Jakttid på råkunge under tiden 10 maj till 10 juni i samtliga angivna län bör införas.

Motivering:

Skyddsjakten på råkungar är ett exempel på när två förvaltningsmål kan gå hand i hand. Skyddsjakten syftar dels till att minska olägenheter kopplat till överstora kolonier. Men jakten på råkungar levererar också stora kulturella värden, traditionen att äta råkungar är en stor ekosystemtjänst.

Jakten på råkungar är en gammal tradition i Skåne. Råkkolonierna vårdades förr ömt då råkungarna utgjorde ett välkommet proteintillskott under vårmånaderna. Idag är jakten och efterföljande middag mer av en traditionell högtid, att jämföra med kräftskiva eller surströmmingsfest, samtidigt som den har en effekt som populationstillväxthämmande skyddsjakt. Man är fortfarande mycket noga med inte göra för stora uttag av ungar för att säkerställa kolonins fortlevnad.

Ungar och vuxna fåglar är lätta skilja åt under perioden 10 maj-10 juni. Risken att föräldrafåglar skjuts bort från ungar är minimal.

Förbundet finner inga biologiska eller etiska skäl att ta bort denna möjlighet till jakt. Istället bör man geografiskt utöka jakttiden på råka, då arten finns i många län som idag inte har jakttid för arten. Detta kan även minska administrationen av skyddsjaktansökningar.

Råkan orsakar även, periodvis under året, kraftiga störningar för människan i form av utebliven sömn. Denna period innefattar numera början/mitten av mars (beroende på vintern) till mitten på juni. Det är 3,5 månader som fastighetsägare påverkas starkt av råkorna och kommunjägare inte räcker till för att begränsa skadeverkningarna.

Förbundet har följande förslag på nya/återinförda jakttider - övriga arter

Björktrast

Naturvårdsverkets förslag: Björktrast, hela landet, 1 aug. – 10 mars. I övrigt ingen åtgärd.

Förbundets synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Förbundet tillstyrker Naturvårdsverkets förslag.

Motivering:

Naturvårdsverkets förslag linjerar väl med antagen viltstrategi och förbundets uppfattning.

Förbundets förslag på arter där jakttid/jakttidsramar bör införas samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Förslag på att återinföra jakttider på arter som anges nedan är separat hanterade då de i nuläget saknar given plats mot befintliga arter och paragrafer i bilaga 1. Deras separata hantering ska därmed inte ses utifrån perspektivet av prioritering utan endast befintlig struktur.

Enkelbeckasin

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Inför jakttid på Enkelbeckasin, i hela landet 21 augusti till 31 december

Motivering

Enkelbeckasinen är en fågel med kulturell särprägel i det sydsvenska våtmarkslandskapet. Då fågeln anses vara en tydlig indikator på övrig landskapsvård finns det intresse inom jägarkretsar att jaga dessa. Möjligheten bidrar starkt till incitamentet för habitatvård vilket direkt gynnar flera andra arter. Liksom för flera andra arter har förbjuden jakt i relation till ekonomiska vinningar i att rationalisera jord- och skogsbruk saknat betydelse. Förbjuden jakt har varit en symbolhandling i en given utveckling till följd av reducerade livsmiljöer.

Det är främst med motivationen jakt inom områden som är kustnära eller sjönära där markägarna på olika sätt hävdar strandängarna för att gynna enkelbeckasinens habitat, något som många ej jaktbara och hotade arter kommer att dra nytta av. En drivkraft till att fortsätta hävda strandängar är säkert möjligheten till en liten men speciell jakt på enkelbeckasinen vilket säkerställer att jägarna producerar fler än det skördar. Utan jakt försvinner incitamenten i det industriella lantbruket.

Enkelbeckasin häckar i våta miljöer i hela landet och kan hålla täta populationer i lämpligt habitat. Den häckande populationen i Sverige har på lång sikt minskat som en effekt av dränering av våtmarksmiljöer i stort men har på senare tid stabiliserats. Detta följer mönstret av flera våtmarkskrävande arter för vars utveckling den agrara sektorn belastas och där jaktens uttag ses marginellt. Enkelbeckasinen är en utpräglad flyttfågel och flyttvägspopulationen som berör Sverige beräknas hålla upp till 1miljon fåglar. Populationsskattningar av beckasiner är vanskliga då artens levnadssätt och habitatval lätt kan leda till underskattningar (Tramontana mfl. 2025).

I en fransk studie kom man fram till att plötsliga förändringar antalet övervintrande fåglar sannolikt berodde på den årliga reproduktionsframgången snarare än variation i dödlighet (Peron mfl 2013) vilket även visats för många andra småvadare (t.ex. Hitchcock mfl 1997). Populationsdynamik på en större geografisk skala beror därför sannolikt på förändringar i tillgänglighet till lämpligt häckningshabitat snarare än överlevnad.

Referenser

Hitchcock, C. L., & Gratto-Trevor, C. (1997). Diagnosing a shorebird local population decline with a stage-structured population model. *Ecology*, *78*(2), 522-534.

Péron, G., Ferrand, Y., Leray, G., & Gimenez, O. (2013). Waterbird demography as indicator of wetland health: The French-wintering common snipe population. *Biological Conservation*, *164*, 123-128.

Tramontana, D., Franchini, M., Giannerini, S., Labate, A., Cortesi, C., & Sorrenti, M. (2025). Common snipe (Gallinago gallinago) population trend using 12 years of data across different Italian regions. The Journal of Wildlife Management, 89(3), e22711.

Ekorre

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Inför jakttid på ekorre, i hela landet 1 november till 15 mars

Motivering

Förbundet har ånyo, liksom 2020, föreslagit återinförd jakt efter ekorre vilket anses linjera med Naturvårdsverkets viltstrategi som anges vara ett vägledande dokument för prövningen av jakttider. Naturvårdsverkets bedömning inom ramen för tidigare process 2020 stödjer förbundets hållning. Föreslagna jakttider sammanfaller med Norges och ligger i stort i linje med Finland som dock avslutar jakten 28 feb.

Liksom hermelinen har ekorren ett starkt historiskt värde som pälsvilt. Oaktat om jägaren av arten avser tillvarata skinn, kött eller båda delar så ligger perspektivet av viltstrategins beskrivning av resurs i den enskildes händer och bedömning. Att begränsa hantverk, traditionella recept eller andra nyttor med motivet av begränsat intresse för jaktformen rimmar illa med ansatsen om att viltet ska kunna nyttjas som resurs. Detta framförallt då just traditionella perspektiv lyfts fram i strategin vilken ska vara en bärande del i bedömningen vid sidan av de ekologiska förutsättningarna.

Naturvårdsverket konstaterar därutöver själva i sin analys från översynen 2020 att det saknas ”biologiska, ekologiska eller juridiska hinder” för återinförd jakt. Argumentationen Naturvårdsverket vilade sig mot är att det inte framkommit ”ett starkt stöd” för jakten. Förbundet önskar här förmedla sitt starka stöd.

Det nedanstående är ett utdrag ur Naturvårdsverkets utlåtande 2020.

39.1. Ekorre

Ekorre *Sciurus vulgaris*	
Rödlistning (2015, 2020)	Livskraftig (LC) Populationen är beräknad till i storleksordningen 200 000 individer.
Reproduktion	I mellersta Sverige kan ekorrens ungar födas redan i mars. Hanarna är reproduktiva från mars till och med september. Honan är dräktig i 36–42 dagar. Ungarna diar i 7–10 veckor. Ungarna blir aktiva utanför boet efter 7–8 veckor. Ungarna blir självständiga och vuxna efter 12–16 veckor, men skyddas av honan ytterligare ett par veckor.[168] Ekorren kan, möjligtvis enbart i södra Sverige, få två kullar per år. Den andra kullen föds då i augusti.[169]
Skyddsjakt enskilds initiativ	Skyddsjakt på ekorre kan bedrivas på enskilds initiativ med stöd av JF bilaga 4 punkt 2.
Jakttid i grannländer	Norge (den 1 nov.–den 15 mars) Finland (den 1 nov.–den 29 feb.)
Övrigt	Ekorre kan förekomma som bifångst i fällor för mård och mink.

Under förslagsperioden inkom förslag om allmän jakt på ekorre till jakttidsöversynen. Naturvårdsverket gjorde bedömningen att det inte finns biologiska, ekologiska eller juridiska hinder mot detta. Förslaget bedömdes också ligga i linje med *strategi för svensk viltförvaltning*. Mot denna bakgrund skickade Naturvårdsverket förslaget på remiss för att få möjlighet att ta del av remissinstansernas återkoppling.

Eftersom det i remissyttrandena inte framkommit ett starkt stöd för frågan tar Naturvårdsverket inte förslaget vidare. Naturvårdsverket noterade också att nyttjandet av vilt som resurs genom jakt inte var ett särskilt starkt skäl.

De invändningar som framkommit under remissen var framförallt:

- Ekorrens värde som resurs avseende såväl kött som päls bedöms som lågt.
- Den skada arten kan orsaka bedöms som marginell och det finns möjlighet att bedriva skyddsjakt på enskilds initiativ för att förebygga skador året runt.

De remissinstanser som tillstyrkt förslaget har motiverat detta med följande:

- Att införa jakttid på ekorre förstärker markägarens rådighet över jakten på sin mark.
- Principen att vilt ska nyttjas som den resurs det är bör genomsyra hela förvaltningen.

Hermelin

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Inför jakt på hermelin, i hela landet 21 augusti till 15 mars

Motivering

Förbundet har, återigen, föreslagit återinförd jakt efter hermelin vilket vi anser ligga i linje med Naturvårdsverkets viltstrategi som ska vara ett vägledande dokument för prövningen av jakttider. Föreslagna jakttider sammanfaller med Norges och ligger väl inom de tillåtna tiderna i Finland. Naturvårdsverkets egen analys vid föregående översyn 2020 kom då till samma slutsats.

Hermelinen har ett starkt historiskt värde som pälsvilt. Den kommersiella marknaden för päls är just nu svag men utifrån bevarande samt restaurering, och återskapande, av historiska föremål torde det finnas en efterfrågan. Ett enkelt bildsök på Google av ”kröningsmantel” ger bilden av artens historiska betydelse och dess status som pälsvilt.

Naturvårdsverket konstaterar själva i sin tidigare analys från översynen 2020 att det saknas ”biologiska, ekologiska eller juridiska hinder” för återinförd jakt. Argumentationen Naturvårdsverket vilade sig mot är att det inte framkommit ”ett starkt stöd” för jakten. Förbundet önskar här förmedla sitt starka stöd.

Jakttider är inte ett tvång för jägare utan en möjlighet inom ramar. Bedömt få utövare bör därmed inte vara ett argument för begränsning. För motsatsen hade en argumentation av reglering varit rimligare, dvs ett överuttag vilket hotar den aktuella arten. Naturvårdsverket bör därför, helt i enlighet med sin egen strategi, medge jakt på arter som kan ses som en resurs, om än av få aktiva jägare. Enligt viltstrategins figur avseende ekosystemstjänster på sidan 5, punkten 4, i aktuellt dokument torde hermelinen ha sin givna plats som jaktbart vilt oaktat antalet jägare som ämnar bedriva jakt efter arten.

Strategin anger:

Råvaror // Kulturellt och historiskt nyttjande av skinn, ben, horn, fett och dun för kläder, materiel till redskap, seldon, rep, lim, smorning och fiskeflugor.

Det nedanstående är ett utdrag ur Naturvårdsverkets utlåtande 2020.

39.3. Hermelin

Hermelin *Mustela erminea*	
Rödlistning (2015, 2020)	Livskraftig (LC) Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Populationsstorleken är okänd. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Från den senaste 10-årsperiod finns inget som talar för en minskning.
Reproduktion	Parningen sker under sommaren. Fosterutvecklingen är fördröjd och ungarna föds i april-juni. Ungarna lämnar modern i juli–augusti.
Övrigt	Hermelin kan förekomma som biflngst i fällor för mård och mink. Det finns en typgodkänd fälla för hermelin. Hermelin tar ägg och ungar av både markhäckande och hålhäckande fåglar.[172] Hermelinen byter till vinterpäls under november och behåller den till mars–april[173].
Skyddsjakt enskilds initiativ	Skyddsjakt på hermelin kan bedrivas på enskilds initiativ med stöd av JF bilaga 4 punkt 2 och 18.
Jakttid i grannländer	Norge (den 21 aug.–den 15 mars) Finland (den 1 aug.–dem 31 mars)

Under förslagsperioden inkom förslag om allmän jakt på hermelin till jakttidsöversynen. Naturvårdsverket gjorde bedömningen att det inte finns biologiska, ekologiska eller juridiska hinder mot detta. Förslaget bedömdes också ligga i linje med strategi för svensk viltförvaltning. Mot denna bakgrund skickade Naturvårdsverket förslaget på remiss för att få möjlighet att ta del av remissinstansernas återkoppling.

Svärta

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Inför jakttid på svärta, i hela landet 21 augusti till 31 januari

Motivering

Enligt artdatabanken har arten minskat över tid totalt sett men med stora lokala variationer och trenden tycks vara bruten. En rad faktorer har identifierats som skäl till den tidigare minskningen, dock inte jakt. En särskilt viktig parameter tycks vara predation från mink. En aktiv jakttradition i skärgården innebär därför sannolikt fördelar för arten då en aktiv jägarkår reducerar risken för predation. Nettoeffekten av detta arbete relativt det fåtal fåglar som bedöms fällas är sannolikt positiv för flera markhäckande arter.

Svärta häckar utmed svenska ostkustens skärgårdar och i norrländska sjöar och vattendrag. Under en period uppvisade svärtan ett minskande antal häckande par i ostkustens skärgårdar medan stammen i fjällmiljö sannolikt var stabil. Minskningstakten i skärgården varierade mellan olika kuststräckor (Hartman mfl 2013) och under senare år har de flesta trender vänt uppåt igen (Green mfl 2025). Enligt sentida studier med hjälp av så kallade ljusloggrar har man visat att många av Östersjöns häckande svärtor väljer Nordsjön som övervintringsområde (Sorensen mfl 2022). Möjligen är detta en förskjutning mot svenska farvatten vilket, åtminstone delvis, kan förklara de ökande antalen svärtor som noteras i Sverige vintertid.

Populationsdynamiken hos kusthäckande svärta påverkas av klimatet under vintern (Hartman mfl 2013) medan kläckningsframgång snarare verkar styras av lokala faktorer såsom predation och habitat där boet anläggs (Liljebäck mfl 2025). Tidigare studier har pekat på att rörligt friluftsliv kan vara negativt för arten (Mikola mfl.1994) medan sentida kartläggning av häckningsframgång snarare pekar på att mänsklig närvaro kan öka chanserna för svärthonor att lyckas då havsörnar hålls borta (Liljebäck mfl 2025).

Vid en studie av ruvande svärthonor i svenska skärgården kunde ingen hona med inkapslade hagel detekteras, detta tolkas som att jakttrycket på arten, inom Östersjön, måste vara lågt inom flyttvägen (Liljebäck mfl 2023).

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
8 100	NS	+3,6%	-0,1%

Referenser

Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2025. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2024. Biologiska Institutionen Rapport, Lund University, Lund, Sweden.

Hartman, G., Kölzsch, A., Larsson, K., Nordberg, M. & Höglund, J. 2013. Trends and population dynamics of a Velvet Scoter (*Melanitta fusca*) population: influence of density dependence and winter climate. *Journal of Ornithology* 154: 837-847.

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Sterup, J., Haas, F., Petersen, I. K., & Månsson, J. 2023. Prevalence of imbedded and ingested shot gun pellets in breeding sea ducks in the Baltic Sea–possible implications for future conservation efforts. European Journal of Wildlife Research, 69(4), 73.

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Haas, F., Sterup, J., Stålnäbb, A., & Månsson, J. 2025. Interspecific variation in hatching success among three sea duck species at one breeding site in the Baltic Sea. *Wildfowl*, 185-201.

Mikola, J., Miettinen, M., Lehikoinen, E., & Lehtilä, K. (1994). The effects of disturbance caused by boating on survival and behaviour of velvet scoter Melanitta fusca ducklings. *Biological Conservation*, *67*(2), 119-124.

Sorensen mfl. 2022. Can studies of breeding success and migration routes explain the recent declines of Common Eider, Velvet Scoter and Red-breasted Merganser in the Baltic Sea? Poster at PED. Pan European Duck Symposium

Ejder

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Återinför jakttid på ejder i hela landet 21 augusti till 31 mars.

Motivering

Ejder häckar utmed Sveriges kuster och är det land inom flyttvägen som håller flest häckande par (Lehikoinen mfl 2022). Den svenska populationen uppgick 2022 till 53 000 häckande par efter en lång tids minskning från mycket höga nivåer. Det finns dock en stor variation mellan områden, vissa områden visar t.o.m. ökande antal (Öst mfl. 2016b). Minskningen i den svenska häckande populationen visar sig också i data för septemberindex i Fågeltaxering, vilket är logiskt med avseende på artens fenologi. Ökande antal ejdrar vintertid i Sverige kommer sig sannolikt främst av omfördelning av fåglar till Nordsjön från mer sydliga områden (Lehikoinen mfl 2022) och ska inte tolkas om att populationen ökar i stort.

Den jakt som bedrevs i Sverige framtill fredning 2020 hade mycket begränsad effekt och påskyndade inte minskningen (Ottvall 2012). Ejderpopulationer har visat sig tåla ett relativt högt jakttryck (Gilliland mfl 2009a, Gilliland mfl 2009b). Överlevnaden av vuxna honor är det som påverkar populationen mest tydligt (Ramula mfl. 2018). Östersjöns ejderpopulation uppvisar en skev könskvot med ett kraftigt överskott av hanfåglar (Lehikoinen mfl. 2008a). Den skeva könskvoten beror inte på att det föds fler hanar än honor (Lehikoinen mfl. 2008b). Hög dödlighet hos vuxna honor via predation har identifierats som en viktig faktor för att förklara den skeva könskvoten (Ekroos mfl 2012a) och då är predation från havsörn på honor under häckning lokalt mycket hög (Öst mfl. 2016a). Havsörnspredation, och den störning den medför, kan också få stor effekt på kläckningsframgång då honor skräms av sina bon och exponerar ägg för bopredatorer (Liljebäck mfl 2025).

Hanar och honor hos ejdern är lätta att särskilja under senare hälften av hösten dvs jakttiden. I och med att ungfåglar av ejder är 2-3 gånger mer troliga som jaktbyte än vuxna fåglar (Joensen 1974) och naturlig dödlighet på ungfåglar är hög kommer en jakt riktad på hanar få mycket liten effekt på den totala överlevnaden hos populationen. I Danmark jagas bara hanar och av skjutna fåglar var 8% var ungfåglar under jakten 2023/2024 (dansk vinginsamling 2025). Hos de flesta and- och gåsarter minskar andelen unga fåglar som skjuts vid under året (t.ex. Månsson mfl 2025). Således kan man förvänta sig att jakt på ejder i Sverige skulle fälla en större andel ungfåglar jämfört med t.ex. Danmark där jakten sker vintertid (Liljebäck mfl 2023). Jakttryck och avskjutningsfrekvens är starkt korrelerat i fågelpopulationer (Falk mfl 2006, Clausen mfl 2017). En studie av förekomsten av hagel hos ruvande ejderhonor i svenska skärgården visar att jakttrycket på ejderhonor i Östersjön måste vara mycket lågt då ingen hona befanns bära på hagel i kroppen (Liljebäck mfl 2025). Detta är en fortsättning på en positiv trend med minskande andel ejderhonor som bär på hagel (Holm&Haugaard 2013).

Idag finns ett publicerat åtgärdsprogram/förvaltningsplan för Östersjöns ejderbestånd (Lehikoinen mfl 2022). Framtagandet av denna plan är en samlad ansträngning av forskare och förvaltande organisationer utmed populationens flyttväg. Den samlade kunskapen, och de politiska avvägningar som gjordes angående åtgärder, borgar för en balanserad och kunskapsbaserad förvaltning av populationen. En bärande del av denna process var att berörda medlemsländer skulle kunna erbjudas möjligheter till en adaptiv jakt på populationen. Framtagandet av en adaptiv förvaltningsmodell var resurs- och datakrävande men är i dag i princip färdigställd. Detta arbete har dock stannat av pga resursbrist och avsaknad av vissa formella beslut enligt de som arbetat med att arbeta fram modellen.

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
53 000	-2,9%	+2,4%	-2,3%

Referenser

Clausen KK, Holm TE, Haugaard L, Madsen J. 2017. Crippling ratio: a novel approach to assess hunting-induced wounding of wild animals. Ecol Indicators 80:242-246. https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2017.05.044

Dansk vinginsamling. 2025.

Ekroos, J., Öst, M., Karell, P., Jaatinen, K., & Kilpi, M. (2012a). Philopatric predisposition to predation-induced ecological traps: habitat-dependent mortality of breeding eiders. Oecologia, 170(4), 979-986.

Ekroos, J., Fox, A. D., Christensen, T. K., Petersen, I. K., Kilpi, M., Jónsson, J. E., ... & Nilsson, L. (2012b). Declines amongst breeding Eider Somateria mollissima numbers in the Baltic/Wadden Sea flyway/Haahkan viimeaikainen kannankehitys Itamerella ja Vattimerella. Ornis Fennica, 89(2), 81-91

Falk K, Merkel F, Kampp K, Jamieson SE. 2006. Embedded lead shot and infliction rates in common eiders Somateria mollissima and king eiders S. spectabilis wintering in southwest Greenland. Wildl Biol 12:257-265. https://doi.org/10.2981/0909-6396(2006)12[257:ELSAIR]2.0.CO;2

Gilliland, S. G., Gilchrist, H. G., Rockwell, R. F., Robertson, G. J., Savard, J. P. L., Merkel, F., & Mosbech, A. (2009a). Evaluating the sustainability of harvest among northern common eiders Somateria mollissima borealis in Greenland and Canada. Wildlife Biology, 15(1), 24-37.

Gilliland, S. G., & Robertson, G. J. (2009b). Composition of eiders harvested in Newfoundland. Northeastern Naturalist, 16(4), 501-519.

Joensen, A. H. (1974). Populations and shooting utilization of migratory ducks in Denmark, with particular reference to the eider duck (Somateria mollissima). Proceedings of the XIII international congress of Game biologists pp: 252-261

Lehikoinen, A., Christensen, T. K., Öst, M., Kilpi, M., Saurola, P., & Vattulainen, A. (2008a). Large-scale change in the sex ratio of a declining eider Somateria mollissima population. Wildlife Biology, 14(3), 288-302.

Lehikoinen, A., Öst, M., Hollmén, T., & Kilpi, M. (2008b). Does sex-specific duckling mortality contribute to male bias in adult common eiders. The Condor, 110(3), 574-578.

Lehikoinen, P., Alhainen, M., Frederiksen, M., Jaatinen, K., Juslin, R., Kilpi, M., ... & Nagy, S. (2022). International Single Species Action Plan for the Conservation of the Common Eider: Baltic, North & Celtic Seas Population Norway & Russia Population Svalbard & Franz Josef Land Population: Somateria m. mollissima and S. m. borealis.

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Sterup, J., Haas, F., Petersen, I. K., & Månsson, J. (2023). Prevalence of imbedded and ingested shot gun pellets in breeding sea ducks in the Baltic Sea—possible implications for future conservation efforts. European Journal of Wildlife Research, 69(4), 73.

Liljebäck, N., Sørensen, I. H., Haas, F., Sterup, J., Stålnäbb, A., & Månsson, J. (2025). Interspecific variation in hatching success among three sea duck species at one breeding site in the Baltic Sea. *Wildfowl*, 185-201.

Månsson, J., Liljebäck, N., Buij, R., Moonen, S., & Elmberg, J. (2025). Regional differences in crippling rate in greylag geese Anser anser. Wildlife Biology, 2025(4), e01356.

Mörner, T., Hansson, T., Carlsson, L., Berg, A. L., Muñoz, Y. R., Gustavsson, H., ... & Balk, L. (2017). Thiamine deficiency impairs common eider (Somateria mollissima) reproduction in the field. Scientific reports, 7(1), 14451.

Ottvall, R. (2012). Ejderns och andra musselätande dykänders minskning i Östersjön. Statens Offentliga Utredningar, Rapport från Miljöforskningsberedningen (in Swedish).

Ramula, S., Öst, M., Lindén, A., Karell, P., & Kilpi, M. (2018). Increased male bias in eider ducks can be explained by sex-specific survival of prime-age breeders. PloS one, 13(4), e0195415.

Öst, M., Lehikoinen, A., Poysa, H., & Linden, A. (2016a). European ducks in a changing world: human impacts, population processes and species interactions. Ornis Fennica, 93(1), 1-3.

Öst, M., Ramula, S., Lindén, A., Karell, P., & Kilpi, M. (2016b). Small-scale spatial and temporal variation in the demographic processes underlying the large-scale decline of eiders in the Baltic Sea. *Population ecology*, *58*(1), 121-133.

Utter

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Fastställ jakttidsramar för utter

Motivering

Uttern har en långsiktigt positiv trend och är numera tämligen talrik över stora delar av landet. Artdatabanken har även uttalat sig publikt om artens starka utveckling. Om artens gynnsamma populationsutveckling håller i sig borde arten i enlighet med Naturvårdsverkets viltstrategi förr eller senare omfattas av jakt. För att förbereda detta är det motiverat att fastställa biologiska jakttidsramar för arten.

Sothöna

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Inför jakttid på sothöna i Skåne 1 oktober till 31 januari.

Motivering

Förslaget sammanfaller med jakttiden i Danmark. Sothönan häckar i vattenmiljöer i södra delen av landet. I fiskfria och näringsrika vatten kan arten uppvisa mycket höga tätheter och arten kan producera flera kullar på en sommar. Sothönan äter nästan uteslutande vattenväxter och artens benägenhet att samlas i stora flockar i lämpligt habitat kan påverka vattenekosystem då växtbälten betas ner (Perrow mfl 1997). Den svenska häckande populationen visar på en svagt ökande trend sedan en tid. Populationen uppvisade en stor minskning på 1970-talet och efter det har den inte återhämtat sig till samma numerärer. Överlevnad under vinterhalvåret kan påverkas starkt av isläggning av lämpliga vattenmiljöer. Den europeiska populationen uppvisar en svagt minskande trend under vintertid. Medan antalet sothöns i januari Sverige visar stabil ökning sedan 2010.

Sothönan är en art som jagas i många europeiska länder och är ett uppskattat jaktbyte. I Danmark är jakten uppskattat och inför kommande jakttidsrevision redovisas inga tecken på att den danska jakten skulle kunna anses vara ohållbar (Christensen mfl 2025).

I en fransk studie fann man att antalet sothöns, till skillnad från majoriteten av andarter, inte minskade i vatten med hårt jakttryck. Detta skulle kunna tolkas som att sothöns inte är lika störningskänsliga för jakt som andra jaktbara vattenfåglar (Fougue mfl 2009). Men en liknande studie i Danmark visade att sothöns störs bort från de mest attraktiva habitaten

när jakt på arten bedrivs (Holm mfl. 2011). Även i en utvärdering av jaktfria områden i Danmark noteras att sothöns kan undvika områden med högt jakttryck på arten (Madsen 1998). I områden i Spanien med väldigt högt jakttryck på sothöns menar man att artens starka prägling på ett visst habitat och dess låga benägenhet att förflytta sig långa sträckor kan utgöra en risk för jaktligt överuttag (Martínez-Abraín mfl 2007). Det är sannolikt så att olika jaktformer och störning från jakten, från t.ex. drevkarlar eller hundar, spelar större roll än själva jakten för sothöns (Martínez-Abraín mfl 2007, Holm mfl. 2011).

Svensk populationsdata

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)	Trend för sträckande population
14 000	+1,9%	+2%	

Referenser

Christensen, TK, Clausen, P, Madsen, J, Kanstrup, N, Sterup, J, Nielsen, RD, Sørensen, IH, Clausen, KK, Petersen, IK, Elmeros, M, Galatius, A, Teilmann, J, Jeppesen, AS, Mortensen, RM, Mayer, M, Frederiksen, M, Bregnballe, T, Thomsen, HM, Haugaard, L, Heldbjerg, H & Therkildsen, OR. 2025. Vildtbestande og jagttider i Danmark. Det biologiske grundlag for jagttidsrevisionen 2026. Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi,199 s. - Videnskabelig rapport nr. 65

Fouque, C. mfl. (2009). Trends in the numbers of Coot Fulica atra and wildfowl Anatidae wintering in France, and their relationship with hunting activity at wetland sites. Wildfowl.

Holm, T. E., Laursen, K., & Clausen, P. (2011). The feeding ecology and distribution of common coots Fulica atra are affected by hunting taking place in adjacent areas. Bird Study, 58(3), 321-329.

Madsen, J. (1998). Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. II. Tests of hunting disturbance effects. Journal of Applied Ecology, 35(3), 398-417.

Martínez-Abraín, A., Viedma, C., Bartolomé, M. A., Gómez, J. A., & Oro, D. (2007). Hunting sites as ecological traps for coots in southern Europe: implications for the conservation of a threatened species. Endangered Species Research, 3, 69-76.

Perrow, M. R., Schutten, J. H., Howes, J. R., Holzer, T., Madgwick, F. J., & Jowitt, A. J. (1997). Interactions between coot (Fulica atra) and submerged macrophytes: the role of birds in the restoration process. Hydrobiologia, 342(0), 241-255

Älg (bilaga 2)

Tider för jakt på älg

Nuvarande jakttid

Län Kommun Jakttid
Värmlands län, Torsby kommun den 1 september - 31 januari.

Dalarnas län Malung-Sälens kommun, Orsa kommun, Rättviks kommun, Älvdalens kommun och de delar av Mora kommun som ligger norr om sjön Siljan och de delar av kommunen som ligger norr om väg 45 väster om tätorten Mora Gävleborgs län Ljusdals kommun, Ovanåkers kommun, Hudiksvalls kommun och Nordanstigs kommun, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län

Övriga delar av landet den 8 oktober - 31 januari.

Jaktens starttid
I ett älgförvaltningsområde där skilda tider gäller för jakttidens början ska den länsstyrelse som har inrättat älgförvaltningsområdet besluta vilken dag jakten ska börja så att jaktstarten blir densamma i hela älgförvaltningsområdet.

Länsstyrelserna i Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län får besluta att jakten ska börja den 1 september i fler delar av länet än vad som anges i första stycket om det kan öka möjligheterna att nå beslutade mål inom länet avseende skadenivåer på skog och trafik orsakade av älg.

Uppehåll i jakttiden

Om möjligheterna att uppnå beslutade mål inom länet avseende skadenivåer på skog och trafik orsakade av älg inte försvåras, får länsstyrelsen i län där jakten ska börja den 1 september besluta om uppehåll i jakten om en period om högst 14 dagar under älgens parningstid.

För områden som är belägna i Jämtlands län på renbetesfjällen, i Västerbottens län ovanför odlingsgränsen och i Malå sameby samt i Norrbottens län ovanför lappmarksgränsen får länsstyrelsen i respektive län besluta om uppehåll i jakten om det behövs med hänsyn till renskötseln eller snöförhållanden.

Jakten på älgkalv

För jakt som sker utanför licens- och älgskötselområden och som endast avser älgkalv ska jakttiden vara fem dagar. Jakttidens början ska vara densamma som den som gäller i det älgförvaltningsområde i vilken jakten ska ske.

Naturvårdsverkets förslag: Utökning av jakttiden hela landet med 1 feb. – 28(29) feb., endast smyg – eller vaktjakt.

Länsstyrelsen i Norrbotten får utökade geografiska möjligheter att avlysa jakten mht renskötsel eller snöförhållanden till hela länet.

I övrigt oförändrat.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag:

Jakttid "septemberområdet": Värmlands län, Torsby kommun den 1 september - 31 januari.

Dalarnas län Malung-Sälens kommun, Orsa kommun, Rättviks kommun, Älvdalens kommun och de delar av Mora kommun som ligger norr om sjön Siljan och de delar av kommunen som ligger norr om väg 45 väster om tätorten Mora Gävleborgs län Ljusdals kommun, Ovanåkers kommun, Hudiksvalls kommun och Nordanstigs kommun, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län - 1 september - 31 december.

Jakttid övriga Svealand: De delar av Värmlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län vilka inte omfattas av septemberjakt samt Örebro län, Västmanlands län, Uppsala län, Stockholms län och Södermanlands län - 2:a måndagen i oktober - 31 januari,

Jakttid Götaland: Västra Götalands län, Östergötlands län, Jönköpings län, Kalmar Län, Kronobergs län, Blekinge län, Skåne län och Hallands län- 3:e måndagen i oktober - 31 januari

Inför brunstuppehåll 23 september - 7 oktober med möjlighet för länsstyrelsen att besluta flytta perioden i tid för att motsvara faktisk brunsttid.

Ta bort möjligheten för länsstyrelserna i Värmland, Dalarna och Gävleborg att utöka septemberområdet till hela länen.

Motivering

Älgen är vårt viktigaste jaktliga vilt och har stort värde både som resurs och kulturellt. Älgstammen har under de senaste åren minskat, och den negativa populationsutvecklingen har varit så kraftig att den preliminärt kommer rödlistas som nära hotad.

I medlemsundersökningar ser förbundet att jägarna är missnöjda med älgstammens täthet och vill öka stammen. Älgförvaltningssystemet bygger på förankrade älgförvaltningsplaner som tas fram i samråd mellan markägare och jägare. Dessa planer är målsättningen att följa, men trots det når många inte sina avskjutningsmål. Detta kan bottna i flertal orsaker men en ovilja att fortsatt minska stammen är sannolikt en betydande orsak. Förbundet vill här vara tydliga med att man inte ser att förlängda jakttider kommer ge några betydande skillnader i avskjutningsnivåer. Med tanke på de pågående klimatförändringarna och den påverkan det har på älgen bör man därmed i jakttidsberedningen beakta älgstammens kvalité och ta hänsyn till detta gällande jakttider.

Förbundet har genom sina medlemsundersökningar såväl som via ett omfattande förankringsarbete inom våra kretsar och länsföreningar utvärderat jakttiderna som implementerades vid förra översynen. Avseende septemberområdet behövs ett fastställt brunstuppehåll samt att jakttiden av etiska skäl bör avslutas 31/12. Detta område har en tidigare start på grund av det strängare vinterklimatet och av samma orsak bör avslutet av jakten ske tidigare i norr. Jakttidens längd skulle då bli i princip densamma i landet, men förskjutet på grund av skillnader i klimatet.

Förbundet ser förslaget om förlängd jakt på älg som en generell skyddsjakt, men skyddsjakt bör i stället hanteras via ansökningar och beslut i enskilda fall för respektive aktuellt område. Den föreslagna förändringen gällande jakttid till 28(29) februari motsätter sig förbundet därmed. Jakttiden är redan väl tilltagen och det finns inget som talar för att en förlängning på något sätt skulle påverka måluppfyllnaden.

Utökad jakttid under en lång vinter då älgen behöver spara energi på grund av kyla och näringsfattig föda skulle däremot kunna leda till negativa konsekvenser för älgstammens kvalité. Fördröjd inplantation eller fördröjd fosterutveckling, innebär att det tidiga embryot (blastocysten) hos vissa däggdjur ej genast fäster sig (implanteras) i livmodersslemhinnan. Vanligen sker implantationen så snart blastocysten anlänt till livmodern och livmodersslemhinnan genom att hormonell påverkan blivit förberedd. Hos

exempelvis rådjur sker parningen, befruktningen och utvecklingen fram till blastocyststadiet på sensommaren, men blastocysten implanteras inte utan förblir i ett slags vilostadium ända till midvintern / årsskiftet. Då implanteras den, varefter den egentliga fosterutvecklingen (som tar ca 4 månader) tar sin början. Fenomenet kan ses som en strategi genom vilken parningen och födandet var för sig förläggs till den lämpligaste årstiden.

Detta innebär att störning i form av jakt under tiden fram till årsskiftet inte sker under tid när foster utvecklas. Därefter kan störning antas ha en stigande effekt med påbörjad och eskalerande utveckling av fostret. Av försiktighetsskäl bör därför effekterna av jakt senare under säsongen (februari, mars) på hondjur av hjortvilt utredas innan utökningar sker.

Den föreslagna utökningen med jakttid i februari baseras på antagandet att jakttidens längd påverkar avskjutningen. Detta resonemang är sannolikt tillämpbart på arter med allmän jakttid men inte arter med ett särskilt förvaltningssystem baserat på planer och tilldelningar. Som nämnts ovan är jakttiden idag mycket lång och hur många av de tilldelade älgarna som skjuts påverkas av jägarnas preferenser och inte jaktmöjligheter. En glidning från strikt planbaserad förvaltning till en mer allmän jakt riskerar att skapa oreda och förvirring i systemet med oönskade konsekvenser. Den vanligaste reaktionen, oavsett klövviltsart, när man går ifrån tilldelningsbaserad jakt till allmän jakt är minskad avskjutning. Jägarna uppfattar inte längre att man har ett “beting”, bara en möjlighet att jaga, vilket sällan utnyttjas i den omfattning som tidigare “önskats”.

Länsstyrelsen bör ges befogenheter att kunna avsluta jakten tidigare inom en eller flera delar av ett län då snö-, is- eller temperaturförhållande kräver detta. Förbundet anser vidare att brunstuppehåll 23 september - 7 oktober bör fastställas, med möjlighet för länsstyrelsen att besluta flytta perioden i tid för att motsvara faktisk brunsttid. Detta återigen för att ta hänsyn till älgstammens försämrade kvalité. Även här ser vi inte att ett brunstuppehåll har någon negativ effekt på den totala måluppfyllnaden.

Gällande oktoberområdet anser en bred majoritet av medlemmarna att älgjakten ska starta en måndag för att möjliggöra en sammanhängande arbetsveckas semester. Ställningstagandet har starka kulturella skäl och är traditionsrelaterad där många jaktlag fylls av hemvändare och många aktiviteter sker helgen före och efter jaktstarten.

Vidare gör det varmare klimat samt tecken på senarelagd brunst att förbundet anser en viss förskjutning av jaktstarten i södra Sverige vore väl motiverad för att hantera den sydliga älgpopulationen med försiktighet. Man kan dra paralleler gällande den svenska älgstammen med utvecklingen i Nordamerikansk forskning. Här ser man att älgens reproduktion är lägre i sydliga områden till följd av klimatpåverkan, och att den naturliga dödligheten ökar bland vuxna älgar efter att älgens värmestresströskel överskrids *(Murray m.fl. 2006; Lenarz m.fl. 2009; Monteith m.fl. 2015; Ruprecht m.fl. 2016)*. Detta styrks även av svensk forskning där man visat att det finns ett samband att höga temperatur under sommaren påverkar älgkalvarnas vikter negativt (*Holmes M.fl. 2023*), och även att älgar i södra delen av landet har en högre kronisk stressnivå än älgar i norr. Den högre stressnivån hänger samman med den högre medeltemperaturen vilket kan vara leda till att älgens hälsa och utbredning i framtiden påverkas *(Spong m.fl. 2020)*. Utifrån dessa forskningsresultat kan man dra slutsatsen att brunsten i södra Sverige senareläggs då minskade kalvvikter ger sämre tillväxt och man får mindre vuxna älgar. Detta i sin tur kan resultera i senarelagd brunst då mindre älgkor går i brunst senare under jämfört med större älgkor *(Solberg M.fl. 2008; Malmsten 2014)*.

Utifrån dessa argument anser vi att det styrks att en senarelagd jaktstart vore en klok försiktighetsåtgärd i södra delarna av landet samtidigt som förbundet anser att en kortad jakttid inte skulle vara en begränsande faktor gällande fyllnadsgrader.

De nuvarande regelverket som ger Länsstyrelserna i Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län möjlighet att besluta om jaktstart den 1 september i fler delar av länet än ordinarie septemberområde, om det kan öka möjligheterna att nå beslutade mål inom länet avseende skadenivåer på skog och trafik anser förbundet skall tas bort.

Att besluta om tidigare jaktstart motiverat av denna koppling är orimligt och har inget vetenskapligt stöd. För det första nyttjar älgen inte tall som en betydande födoresurs under tidig höst. En tidig avskjutning torde därmed inte ha inverkan på skadebilden på grund av att älgarna skjuts tidigare. Motiveringen blir också svag då det inte finns ett linjärt samband mellan betesskador och älgantal, detta eftersom graden av betesskador också styrs av exempelvis fodertillgång, storleken på andra klövviltpopulationer, och snöförhållanden under vintern *(Pfeffer M.fl. 2021)*. Likt orsak och verkan kring betesskador kan exempelvis snöförhållanden påverka antalet viltolyckor, genom att styra i vilken utsträckning viltet söker sig ut på vägarna. Trafikverket har dessutom i sitt regeringsuppdrag kring

utvecklingen av viltolyckor 2022 konstaterat att de avgörande faktorerna för antalet trafikolyckor är trafikintensitet och hastighetsbegränsningar vilket ytterligare försvagar detta argument för möjligheten att tidigarelägga jakttiden.

Förbundet understryker att det i alla lägen måste finnas ett orsaks- och verkanssamband mellan åtgärd och måluppfyllnad för att kunna motivera ett beslut. När en skadeproblematik orsakas av andra faktorer måste relevanta åtgärder och måluppfyllnad i stället kopplas till dessa andra faktorer. Den utvärdering som SLU nyligen genomfört på uppdrag av Naturvårdsverket visar dessutom att de skogliga målen är orealistiska att nå genom endast åtgärder inom älgförvaltningen (Widemo M.fl. 2025). Att då ha skademålen som motivering till tidigarelagd jakttid känns därmed som ett steg i fel riktning.

En faktabaserad förvaltning är enda vägen till en fungerande förvaltning och minskade skador. Då vinterförhållandena i områdena söder om ”septemberområdet” vidare är gynnsamma under större delen av jakttiden bör en längre jakttid inte nämnvärt påverka måluppfyllnaden under säsongen. Viktigaste argumentet till att stryka möjligheten till tidigarelagd jakt är dock de klimatförändringar som kan orsaka värmestress och försämrad kvalité hos älgstammen i södra Sverige, vilket angivits ovan. Ur klimatsynpunkt borde det snarare vara etiskt att oktoberområdet utvidgas norrut.

Referenser

Holmes, S. M., Dressel, S., Morel, J., Spitzer, R., Ball, J. P., Ericsson, G., Singh, N. J., Widemo, F., Cromsigt, J. P. G. M., & Danell, K. (2023). Increased summer temperature is associated with reduced calf mass of a circumpolar large mammal through direct thermoregulatory and indirect, food quality, pathways. Oecologia, 201, 1123-1136.

Lenarz, M. S., Nelson, M. E., Schrage, M. W., & Edwards, A. J. (2009). Temperature mediated moose survival in Northeastern Minnesota. Journal of Wildlife Management.

Malmsten, J. (2014). Reproduction and health of moose in southern Sweden [Doktorsavhandling, Sveriges lantbruksuniversitet]

Monteith, K. L., Klaver, R. W., Hersey, K. R., Holland, A. A., Thomas, T. P., & Kauffman, M. J. (2015). Effects of climate and plant phenology on recruitment of moose at the southern extent of their range. Oecologia, 178(4), 1137-1148.

Murray, D. L., Cox, E. W., Ballard, W. B., Whitlaw, H. A., Lenarz, M. S., Custer, T. W., Barnett, T. And Fuller, T. K., (2006), Pathogens, nutritional deficiency, and climate influences on a declining moose population: Wildlife Monographs, no. 166, p. 1-29.

Lenarz, M. S., Nelson, M. E., Schrage, M. W., & Edwards, A. J. (2009). Temperature mediated moose survival in Northeastern Minnesota. Journal of Wildlife Management.

Pfeffer, S. E., Singh, N. J., Cromsigt, J. P. G. M., Kalén, C., & Widemo, F. (2021). Predictors of browsing damage on commercial forests - A study linking nationwide management data. Forest Ecology and Management, 479, 118597.

Ruprecht, J. S., Hersey, K. R., Hafen, K., Monteith, K. L., DeCesare, N. J., Kauffman, M. J., & MacNulty, D. R. (2016). Reproduction in moose at their southern range limit. Journal of Mammalogy, 97(5), 1355–1365.

Rüegg AB, Ulbrich SE (2023). Review: Embryonic diapause in the European roe deer - slowed but not stopped. Animal. 17 Suppl 1

Spong G, Gould NP, Sahlén E, Cromsigt JPGM, Kindberg J, DePerno CS (2020) Large-scale spatial variation of chronic stress signals in moose. PLoS ONE 15(1)

Solberg, E. J., Garel, M., Heim, M., Grøtan, V., & Sæther, B.-E. (2008). Lack of compensatory body growth in a high-performance moose (Alces alces) population. Oecologia, 158, 485–498.

Trafikverket. (2022). Redogörelse för utveckling av viltolyckor (Publikationsnummer 2022:117).

Widemo, F., Leonardsson, K., Ó Cuív, C., Anderson, J., & Berndt, C. (2025). Utvärdering av de kvantitativa målen inom den svenska älgförvaltningen. Rapport Skog 2025:2. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.

Kronhjort (Bilaga 3)

Nuvarande jakttider

Tider för jakt på kronhjort

Skåne län, inom kronhjortsområden

Inom kronhjortsområdena ska länsstyrelsen besluta jakttiden till en eller flera perioder under tiden den 8 okt.-31 jan.

Övriga delar av landet, inom kronhjortsskötselområden

Kronhjort, hjort den 8 okt.-31 jan.

Kronhjort, hind och årskalv den 16 aug.-28 (29) feb.

Under perioden den 16 aug.-30 sept. och 1-28 (29) feb. endast smyg- eller vaktjakt.

Naturvårdsverkets förslag: Ingen åtgärd.

Förbundet föreslår följande förändring

Ta bort jakttiden på hind under februari där den idag är tillåten. I övrigt föreslår förbundet förändringar enligt inledande "Övergripande synpunkter" samt 16 §.

Vid gehör för, och förutsatt att, förbundets föreslagna förändringar av jakttidens start för älg får gehör föreslås att kronhjort (hjort) tillåts från 1 oktober.

Motivering:

Förbundet bedömer att kronviltet ökar i utbredningsområde medans tätheterna i de traditionella kärnområdena i delar av Götaland och Svealand har minskat. Förlängningen av jakttiden för hind och kalv med februari månad vid föregående översyn anser förbundet till del vara olycklig. Kalvjakt i februari anses motiverad då förbundet föreslagit att kronkalven samtidigt bör strykas ur bilaga 4 nedan. Jakten efter vuxna djur bör dock avslutas 31 januari.

Avseende villkorat förslag för kronhjort (hjort) är att kopplingen mot älgjaktstarten som finns idag försvinner.

Jakt för att förebygga skador av vilt (bilaga 4)

1)

Nuvarande skrivning

Axishjort, bisam, bison, frett, guldfläckig mangust, mink, mufflonfår, mårdhund, röd muntjak, sikahjort, stenmård, strimmig skunk, sumpbäver, svartsvansad präriehund, tvättbjörn, vildkanin, vitsvanshjort och wapitihjort får jagas för att förhindra skador orsakade av främmande viltarter den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Tillföra kungsfasan till listan av arter.

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag:

Tillför de arter som kan vara aktuella invasiva arter som guldschakal och näsbjörn.

Motivering

Listan på främmande arter behöver uppdateras och aktualiseras.

2)

Nuvarande skrivning:

Ekorre, grävling, hermelin, husmus, iller, lämlar, mink, mullvad, mård, mårdhund, råttor, räv, skogsmöss, sorkar, vessla, vildkanin och vildsvin som kommer in på gården eller i trädgården och där kan orsaka skada eller annan olägenhet får jagas den 1 juli-30 juni.

Jakträttshavare får under samma tid bedriva jakt efter sådana djur samt björktrast, fiskmås, fälthare, gråsparv, gråtrut, havstrut, kaja, korp, kråka, näbbmus, pilfink, råka, skata, skrattmås och tamduva 1. i en anläggning för att där förhindra skada eller annan olägenhet 2. på mark med jordbruksgrödor eller som används till yrkesmässig trädgårdsodling om djuren där orsakar skada på grödor och odling 3. om jakten sker på särskilt uppdrag av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Fälthare och näbbmus tillförs första stycket samt förtydliganden rörande rödräv och mårdarterna.

Ladusvala, ringduva och talgoxe tillförs andra stycket.

I övrigt inga förändringar

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag:

Att även björktrast, fiskmås, fälthare, gråsparv, gråtrut, havstrut, kaja, korp, kråka, näbbmus, pilfink, råka, skata, skrattmås och tamduva får jagas under följande kriterium: “som kommer in på gården eller i trädgården och där kan orsaka skada eller annan olägenhet får jagas den 1 juli-30 juni.”

Att punkten 2 struktureras om så att samtliga upptagna arter får skyddsjagas för samtliga upptagna kriterier i punkten.

Motivering

Flertalet fåglar kan utgöra besvär för tomtinnehavare vilket motiverar föreslagen förändring.

3)

Nuvarande skrivning

Fälthare får jagas i handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor den 1 jan.-15 april.

Fälthare får jagas i handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola om anläggningen är inhägnad med stängsel och grindar på sådant sätt att hare hindras att komma in eller ut den 1 juli-30 juni.

Vildkanin får jagas i handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Fasan tillförs i ett fjärde stycke.

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Att “Vildkanin” stryks under denna punkt då den redan är upptagen under punkt 1.

Motivering

Som nämns i förslaget så förekommer vildkaninen under punkt 1, främmande arter, som får jagas året om oavsett karaktär på skada. Därav saknas motiv att den ligger kvar i denna punkt.

4)

Nuvarande skrivning:

Gråsparv och pilfink som orsakar olägenhet för människors hälsa eller boskaps hälsa i ladugårdar, livsmedelslager eller andra motsvarande anläggningar får jagas den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Hussvala och ladusvala tillförs listan av arter.

Förbundets synpunkter

Förbundet har inga synpunkter på Naturvårdsverkets förslag.

5)

Nuvarande skrivning:

Blåsgås, fiskmås, grågås, gråtrut, havstrut, kaja, kanadagås, korp, kråka, ringduva, skrattmås, skata, storskarv, tamduva och vitkindad gås som uppträder vid flygplatser får jagas med hänsyn till flygsäkerheten den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Ett mindre förtydligande med ”om det behövs”

Förbundets synpunkter

Förbundet har inga synpunkter på Naturvårdsverkets förslag.

10)

Nuvarande skrivning:

Årskalv av älg som uppträder vid fält med oskördad gröda, får jagas om det behövs för att förebygga skada, om länsstyrelsen inte föreskrivit annat den 1 aug.-den särskilda älgjaktstidens början enligt bilaga 2.

Naturvårdsverket vill utöka skyddsjakten till att omfatta skada på tall 1 mars- 15 april.

Förbundets förslag till förändring

Stryk årskalv av älg ur bilaga 4.

Motivering

Förbundet är starkt negativa till de förslag som berör älgkalv i *bilaga 4*. Förbundets åsikt är att älgkalv bör strykas helt ut *bilaga 4* och anser att eventuella skyddsjaktsärenden kring älg skall hanteras genom ansökan till Länsstyrelsen. Skyddsjakt i gröda har hitintills används sparsamt och det skulle därmed inte ge någon betydande ökning i arbetsbelastning för myndigheten att hantera och ta ställning till skyddsjaktsansökningar.

Förbundets ståndpunkt bygger på att skyddsjakten kan ge negativa effekter på förvaltningen och älgstammen. Inte minst mot bakgrund av att älgstammen de senaste åren har decimerats över i stort sett hela landet. I älgförvaltningen arbetar man mot uppsatta mål med avskjutningsplaner som skall uppfylla med maximalt 10 % avvikelse. Genom att bereda möjlighet för fortsatt skyddsjakt på eget initiativ efter avslutad ordinarie jakttid riskerar älgskötselplanernas relevans helt att sättas ur spel.

Förbundet ser också etiska problem med att jaga i älggrupper med högdräktiga kor så nära inpå kalvningen, störningen lär vara påtaglig även om jakten enbart bedrivs som vak/smygjakt. Detta kan skada jaktens och jägarnas anseende i allmänhetens ögon.

För den enskilde torde vara omöjligt att bestämma vilken älgkalv som orsakar stamskada vilket i sin tur gör det ännu mer osannolikt att ansvariga myndigheter ska kunna kontrollera om jakten med stöd av jaktförordningen bilaga 4 varit motiverad och därmed har stöd i författning. I praktiken inför man allmän jakt på älgkalv 1 mars-15 april då förslaget inte innehåller något som helst krav på att sådan skyddsjakt endast kan ske i eller i direkt anslutning till tallungskog.

Förbundet anser vidare att detta riskerar att skapa stora konflikter inom befintliga strukturer då man genom dialog och samråd fastställt planer som sedan kan frångås på eget initiativ av enskilda jakträttshavare/markägare. På sikt kan detta leda till splittringar och upplösning av befintlig jaktsamverkan. Förslaget innebär att enskild jakträttshavare kan tillgodogöra sig den kalv som fällts vid skyddsjakt, trots att man enats om gemensam förvaltning av älgen som resurs.

Dessutom anser förbundet att det genom smyg- och vaktjakt är högst tveksamt om önskad skrämseleffekt uppnås. Ser man till norra Sverige där koncentrationerna kan bli stora under senvintern är det osannolikt att älgarna inte återvänder till sina födosöksplatser kort efter att smyg- eller vaktjakt genomförts. Effekten av en sådan åtgärd anser förbundet att även Naturvårdsverket ställt sig tveksamma till i sina författade *riktlinjer för skyddsjakt på hjortvilt som en vägledning till Länsstyrelserna.*

Det är anmärkningsvärt att myndigheten nu, tillskillnad från sina egna riktlinjer, vill ge utökade möjligheter till skyddsjakt på älgkalv på eget initiativ. I riktlinjerna skriver myndigheten att sådan skyddsjakt inte skulle ge önskad effekt. Man konstaterar i vägledningen att ”*Det finns områden där problemen bedöms så stora att det överhuvudtaget inte är rimligt att lösa problemen inom ordinarie förvaltningssystem och/eller genom lokal samverkan. För sådana områden som återkommande drabbas av omfattande betesskador är sannolikt inte skyddsjakt en lösning på problemet utan här behövs en särskild hantering som behöver utredas vidare*”. Att i sådana områden låta enskilda jakträttshavare göra en bedömning av skyddsjaktens relevans utan ansökan till myndighet känns mycket kontraproduktivt.

Naturvårdsverket anger vidare i samma vägledning att; ” *För att skälet för skyddsjakt ska anses vara uppfyllt bör pågående skador vara så omfattande att det är nödvändigt att stoppa dem för att förhindra att framtida ackumulerade skador når en allvarlig nivå”.* Även här går man helt emot sin egen rekommendation då man i förslaget i *bilaga 4* anger att generell skyddsjakt är möjlig redan då jakträttshavaren anser att *”älgkalv orsakar stamskada på tall”.* Man anger däremot sina riktlinjer att *”bedömningen bör väga in ungskogens kvalitet och tillstånd, till exempel ursprungligt plantantal samt sjukdomar och andra skador än betesskador beaktas”.*

För att få en objektiv bedömning av betesskadornas betydelse anser förbundet att det är av högsta vikt att bedömning och beslut om skyddsjakt tas av myndighet, inte av enskild jakträttshavare.

Avslutningsvis konstaterar förbundet att skyddsjakt på älgkalv som orsakar stamskada på tall är föreslaget 1 mars-15 april för hela landet. I stora delar av landet är vintern över under en stor del av den föreslagna tidsperioden. Detta gör att tallen sannolikt är en begränsad del av älgen diet, vilket i sin tur leder till att allvarlig skada har låg sannolikhet att

uppkomma under denna period. Man kan därför starkt ifrågasätta nyttoeffekten av en sådan åtgärd.

Sammanfattningsvis leder detta till att vår fasta ståndpunkt är att all skyddsjakt rörande älg bör hanteras av Länsstyrelsen och i största mån endast beviljas efter okulär besiktning av området.

11)

Nuvarande skrivning

Sädgås som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda, får jagas i Blekinge län och Skåne län den 21 april-20 feb.

Naturvårdsverkets förslag: Artuppdelning av sädgås till skogsgås resp. tundragås. Tillägg av skydd av betesmark som kriterium för skyddsjakt. Ändring av tid: 1 okt. – 28(29) feb.

Förbundets förslag till förändring

Inför spetsbergsgås, bläsgås och bläsand i bilaga 4 under denna punkt.

Tillför Gotlands län.

Motivering

Förbundets förstahandsförslag är att bläsgås och spetsbergsgåsen i första hand införs under punkt 12, i andra hand punkt 11.

12)

Nuvarande skrivning

Grågås, kanadagås och vitkindad gås som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda eller kan medföra olägenhet för människors hälsa, får jagas den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Bläsand tillförs artlistan. Femflocksregeln försvinner.

Förbundets förslag till förändring samt synpunkter på samt Naturvårdsverkets förslag

För in bläsgås och spetsbergsgås i bilaga 4 under denna punkt.

Motivering

Arterna ökar men häckar inte i Sverige. Dock bidrar de då de vistas här till den problembild som motiverar skyddsjakt enligt denna punkt på de två andra upptagna arterna.

Förbundets förstahandsförslag är att bläsgås och spetsbergsgåsen i första hand införs under punkt 12, i andra hand punkt 11.

13)

Nuvarande skrivning

Grävling, hermelin, iller, korp, mård, rödräv och vessla får jagas inom område för viltuppfödning, hönsgård eller liknande anläggning samt inom ett avstånd av 200 meter från sådana anläggningar, om det behövs för att förhindra skada inom anläggningarna den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Oförändrat

Förbundets förslag till förändring

För in duvhök i bilaga 4 under denna punkt.

Motivering

Duvhöken är numera allmänt förekommande och det får anses rimligt att möjlighet till skyddsjakt finns i enlighet med rådande regler för punkt 13. Det är osannolikt att detta medför påverkan på artens populationsstatus.

15)

Nuvarande skrivning

Ringduva som uppträder i flock om minst fem individer och som orsakar skada i yrkesmässiga odlingar, får jagas i sådana odlingar i: Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län den 1 jan.-31 juli.

Naturvårdsverkets förslag: Antalet om 5 individer i flock stryks.

Förbundets synpunkt

Förbundet har inga synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

16)

Nuvarande skrivning

Fågelbo samt ägg eller ungar får flyttas om allvarlig skada eller olägenhet orsakas av att fågel byggt bo i ett hus eller en gård den 1 juli-30 juni.

Naturvårdsverkets förslag: Vilka fågelarter som omfattas regleras och begränsas. I stället för att flytta fågelbo får ägg förstöras eller ungar avlivas.

Förbundets synpunkt

Förbundet har inga synpunkter på Naturvårdsverkets förslag.

17)

Nuvarande skrivning

Årskalv av dov- och kronhjort som uppträder vid fält med oskördad gröda, får jagas om det behövs för att förebygga skada den 1 juli-15 april.

Naturvårdsverkets förslag: Utökning av kriterier för skyddsjakt med betesmark samt emballerad och försluten ensilage.

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Ta bort hela punkten ur bilaga 4.

Motivering

Möjligheten att med stöd av bilaga 4 (punkt 17) JF 1987:905 på enskilds initiativ jaga årskalv av dov- och kronhjort som uppträder vid fält med oskördad gröda infördes 2018. Ingen utvärdering av detta har sedan dess skett och i strid med Naturvårdsverkets "Strategi för viltförvaltning" och "Naturvårdsverkets riktlinjer för utformning av jakttider - Ramar och principer" föreslås dessa möjligheter inte bara kvarstå utan också utökas såväl geografiskt som vad gäller villkoren för möjligheten. Förbundet anser detta mycket anmärkningsvärt och motsätter sig bestämt dessa utökningar och frånsteg från evidensbaserat och faktabaserat tillvägagångssätt.

En genomgång av aktuell vetenskaplig litteratur samt föreliggande evidens i frågan ger en tydlig bild av att den sedan tidigare tillåtna skyddsjakten på hjortkalvar i växande gröda samt i skog sannolikt är direkt kontraproduktiv för de angivna syftena. De föreslagna utökningarna med betesmark är med stor sannolikhet också helt missriktade och dessutom direkt skadliga för den biologiska mångfalden i aktuella marktyper, bilaga 1.

Skyddsjakt är sedan tidigare förbehållet individer med ett oönskat beteende. Att hjortar uppehåller sig vid betesmark samt i skog är enligt förbundet högst naturligt och inte underlag för avskjutning. Antalet betande djur i landet minskar stadigt, vilket i sig är ett problem för den biologiska mångfalden, detta gör att behovet av att utöka möjligheten att avhysa vilda djur från betesmarker kraftigt kan ifrågasättas. De djur som enligt Naturvårdsverkets konsekvensanalys avskräcks från att befinna sig på betesmarken kommer vidare inte att svälta utan i stället söka sin föda på andra marker. Risken för avsevärt större konsekvenser på t ex ungskog är överhängande.

Det föreligger i aktuellt förslag inga som helst underlag för de underlag som sägs föranleda skyddsjakten. Vad gäller underlagen för skyddsjakt på kronkalv i skog åberopas en 14 år gammal enkätstudie där länsstyrelser som inte hyser kronhjort säger sig ha skador av desamma. Förbundet anser att svensk viltförvaltning bör ställa högre krav än så vad gäller faktamässigt grund, utöver evidensbaserade underlag, för att föreslagna åtgärder har den effekt som efterlyses.

Vad gäller förslaget att tillåta jakt vid försluten ensilerad gröda saknas också någon form av dokumentation. Den gängse bilden över landet är att problemet minskat till nästintill obefintligt tack vare enkla anpassningar av lagringen av balar. I enlighet med de styrande dokument Naturvårdsverket själva antagit är det rimligt att en kartläggning samt kvantifiering av det påstådda problemet föreligger innan åtgärder föreslås. Det torde vidare vara såväl mer tidskrävande som kostsamt att vakta ensilerade balar dygnet runt än att vidta rimliga åtgärder, t ex stängsling, för att skydda dem.

Det finns en uppenbar risk att ett tillåtande av skyddsjakt på enskilds initiativ efter dov- och kronkalv i anslutning till ensilagebalar, efter den ordinarie jakttidens slut, kan komma att medföra gränsdragningsproblem mellan syftet med skyddsjakten och lockande av vilt.

Vad gäller utökningen av det geografiska området för möjligheter till skyddsjakt på kalv av kronvilt på enskilds initiativ avstyrker förbundet detta bestämt. Det skånska systemet för förvaltning av nominatrasen av kronvilt är väl inarbetat och åtnjuter fortsatt stort ideellt engagemang till en mycket ringa kostnad för samhället. En skyddsjakt på enskilds initiativ i detta område skulle sannolikt inte innebära stora konsekvenser för arten i form av skjutna kalvar men däremot stora konsekvenser för tilltron till förvaltningen och viljan att engagera sig i den.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för skyddsjakt står följande: “Kronhjort i Skåne län omfattas inte. Med anledning av de särskilda förhållanden som råder i förvaltningen av kronhjort i Skåne län bör skyddsjakt på kronhjort där i första hand hanteras genom en regional förvaltningsplan för arten. Dessa riktlinjer omfattar därför inte kronhjort i Skåne”. Det skulle vara synnerligen förvirrande och skapa oklarheter för den enskilde jägaren när samma myndighet har diametralt olika syn i sakfrågan i olika dokument.

Förbundet efterlyser en oberoende utvärdering av de förändringar som infördes 2018 vad gäller dov-, kron- och älgkalv innan dessa permanentas. Finner man att åtgärderna haft en tillfredsställande effekt som överstiger de olägenheter de sannolikt medfört med bristande tilltro till förvaltningen kan man övergå till att belägga de effekter som skulle följa av en utökning såväl geografiskt som villkorsmässigt.

Förbundet har också som angivits ovan haft synpunkter på den stora flora av kriterier för skyddsjakt. Här vill nu Naturvårdsverket istället tillföra begreppen ”betesmark” samt ”emballerad och försluten ensilage” utan att närmare definiera vad de begreppen betyder. Detta leder till ytterligare tillämpnings- och gränsdragningsproblem.

Referenser:

Gordon I. J. 1988. Facilitation of Red Deer Grazing by Cattle and Its Impact on Red Deer Performance. Journal of Applied Ecology , Apr., 1988, Vol. 25, No. 1 (Apr., 1988), pp. 1-9

Gordon I. J. and Illius A. W. 1989. Resource partitioning by ungulates on the Isle of Rhum. Oecologia (1989) 79: 383-389

Kuiters A I. et. al. 2005. Facilitative and competitive interactions between sympatric cattle, red deer and wild boarin Dutch woodland pastures. Acta Theriologica 50 (2): 241-252

Mattiello S. 2002. Effect of dairy cattle husbandry on behavioural patterns of red deer (Cervus elaphus)in the Italian Alps. Applied Animal Behaviour Science 79 (2002) 299-310

Petrak M. 1992. Red deer as a cultivating factor in the maintenance of poor meadows. ZEITSCHRIFT FUR JAGDWISSENSCHAF Vol. 38:4

Riesch F. et. al. 2019. Grazing by wild red deer: Management options for the conservation of semi-natural open habitats. Journal of Applied Ecology 2019

Riesch F. et. al. 2020. Grazing by wild red deer maintains characteristic vegetation of semi-natural open habitats: Evidence from a three year exclusion experiment. Applied Vegetation Science

Riesch F. 2025. From here to there: free-ranging large herbivores redistribute nutrients from grassland to forest soil. Landscape Ecology (2025) 40:96

Weiss F. et. al. 2022. Displacement Effects of Conservation Grazing on Red Deer(Cervus elaphus) Spatial Behaviour. Environmental Management (2022) 70:763-779

18)

Nuvarande skrivning

Årskalv av kronhjort får jagas om kronhjort orsakar stamskada på barrträd den 1 juli-15 april.

Naturvårdsverkets förslag: Oförändrat.

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Ta bort hela punkten ur bilaga 4.

Motivering

Se motivering under punkt 17.

19)

Nuvarande skrivning:

Storskarv får jagas för att förebygga skada, dock inte närmare än 300 meter från boplats för skarv, havsörn eller fiskgjuse vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap den 1 0trrtaugusti - 28 (29) februari vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningstillfälle) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana områden den 1 juli - 30 juni i fredningsområden för fisk den 1 augusti - 28 (29) februari.

Naturvårdsverkets förslag: Hänvisning till delredovisning av regeringsuppdrag: *Att bättre integrera förvaltning av predatorerna säl och skarv i havsmiljöarbetet.*

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Kriterierna för punkten bör omformuleras i enlighet med tidigare förslag i gemensam hemställan från förbundet och Sportfiskarna enligt nedan:

"Storskarv får jagas:

- *för att förebygga skada på fiskbestånd, från 1 Augusti till 15 April.*
- *vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap, från 1 Juli till 30 Juni.*
- *vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningstillfälle) samt inom ett avstånd av 300m från sådana områden, från 1 Juli till 30 Juni.*
- *i fredningsområden för fisk, mynningsområden samt ett avstånd på 300m till sådana områden. Från 1 Juli till 30 Juni. (till fredningsområden inräknas vatten innanför 3m-kurvan)"*

Arten "toppskarv" bör föras in i bilaga 4 under denna punkt, med en regional begränsning till Västra Götalands län.

Motivering

Se bifogad hemställan i ämnet, Bilaga 1

20)

Nuvarande skrivning:

Trana som uppträder i flock om minst fem individer, får jagas vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada den 1 aug.-30 sept. och den 1 april-30 maj.

Naturvårdsverkets förslag: Oförändrad.

Förbundets förslag till förändring

Förbundet önskar en ny skrivning enligt följande: "*Trana som uppträder i flock om minst fem individer, får jagas vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada.Trana får jagas om det behövs för att tillgodose viltvården*".

Motivering

Tranan är en art som ökat mycket kraftigt och som lokalt har stor påverkan på häckningsframgången för många andra markhäckande fågelarter. Exempelvis har flera beslut om skyddsjakt tagits på olika håll i landetmed motivet att skydda andra arter som utsätts för tranans predation.

21)

Nuvarande skrivning

Sångsvan som uppträder i flock om minst fem individer får jagas vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada den 1 okt.-31 mars.

Naturvårdsverkets förslag: Kriteriet om fem fåglar stryks.

Förbundets förslag

Förbundet tillstyrker förslaget.

Motivering

Regeln har upplevts som rättsosäker.

Övrigt bilaga 4, förslag från Naturvårdsverket

Vitkindad gås bilaga 4

Naturvårdsverkets förslag: Vitkindad gås får jagas för att förebygga skada i Skåne, Blekinge, Kalmar och Gotlands län 1 nov – 28(29) feb.

Förbundets förslag

Förbundet tillstyrker förslaget

Motivering

Förbundet instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Älgkalv bilaga 4

Naturvårdsverkets förslag: Årskalv av älg som orsakar stamskada på tall får jagas om det behövs för att förebygga skada. Hela landet, 1 mars -15 april, endast smyg eller vaktjakt.

Förbundets förslag på förändring samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Förbundet är starkt negativa till de förslag som berör älgkalv i *bilaga 4*. Förbundets åsikt är att älgkalv bör strykas helt ut *bilaga 4* och anser att eventuella skyddsjaktsärenden kring älg skall hanteras genom ansökan till Länsstyrelsen. Skyddsjakt i gröda har hitintills används sparsamt och det skulle därmed inte ge någon betydande ökning i arbetsbelastning för myndigheten att hantera och ta ställning till skyddsjaktsansökningar.

Förbundets ståndpunkt bygger på att skyddsjakten kan ge negativa effekter på förvaltningen och älgstammen. Inte minst mot bakgrund av att älgstammen har de senaste åren decimerats över i stort sett hela landet (*Widemo & Leonardsson 2025).* I älgförvaltningen arbetar man mot uppsatta mål med avskjutningsplaner som skall uppfylla

med maximalt 10 % avvikelse. Genom att bereda möjlighet för fortsatt skyddsjakt på eget initiativ efter avslutad ordinarie jakttid riskerar älgskötselplanernas relevans helt att sättas ur spel.

För den enskilde torde vara omöjligt att bestämma vilken älgkalv som orsakar stamskada vilket i sin tur gör det ännu mer osannolikt att ansvariga myndigheter ska kunna kontrollera om jakten med stöd av jaktförordningen bilaga 4 varit motiverad och därmed har stöd i författning. I praktiken inför man allmän jakt på älgkalv 1 mars-15 april då förslaget inte innehåller något som helst krav på att sådan skyddsjakt endast kan ske i eller i direkt anslutning till tallungskog.

Förbundet anser vidare att detta även riskerar att skapa stora konflikter inom befintliga strukturer då man genom dialog och samråd fastställt planer som sedan kan frångås på eget initiativ av enskilda jakträttshavare/markägare. På sikt kan detta leda till splittringar och upplösning av befintlig jaktsamverkan. Förslaget innebär att enskild jakträttshavare kan tillgodogöra sig den kalv som fällts vid skyddsjakt, trots att man enats om gemensam förvaltning av älgen som resurs.

Dessutom anser förbundet att det genom smyg- och vaktjakt är högst tveksamt om önskad skrämseleffekt uppnås. Ser man till norra Sverige där koncentrationerna kan bli stora under senvintern är det osannolikt att älgarna inte återvänder till sina födosöksplatser kort efter att smyg- eller vaktjakt genomförts. Effekten av en sådan åtgärd anser förbundet vidare att även Naturvårdsverket ställt sig tveksamma till i sina nyligen remitterade *riktlinjer för skyddsjakt på hjortvilt som en vägledning till Länsstyrelserna*.

Det är anmärkningsvärt att myndigheten nu, till skillnad från sina egna riktlinjer, vill ge utökade möjligheter till skyddsjakt på älgkalv på eget initiativ. I riktlinjerna myndigheten att sådan skyddsjakt inte skulle ge önskad effekt. Man konstaterar i vägledning att ”*Det finns områden där problemen bedöms så stora att det överhuvudtaget inte är rimligt att lösa problemen inom ordinarie förvaltningssystem och/eller genom lokal samverkan. För sådana områden som återkommande drabbas av omfattande betesskador är sannolikt inte skyddsjakt en lösning på problemet utan här behövs en särskild hantering som behöver utredas vidare*”. Att i sådana områden låta enskilda jakträttshavare göra en bedömning av skyddsjaktens relevans utan ansökan till myndighet känns mycket kontraproduktivt.

Man anger vidare i samma vägledning att; *” För att skälet för skyddsjakt ska anses vara uppfyllt bör pågående skador vara så omfattande att det är nödvändigt att stoppa dem för att förhindra att framtida ackumulerade skador når en allvarlig nivå”*. Även här går man helt emot sin egen rekommendation då man i förslaget i *bilaga 4* anger att generell skyddsjakt är möjlig redan då jakträttshavaren anser att *”älgkalv orsakar stamskada på tall”*. Man anger i samma riktlinjer att *”bedömningen bör väga in ungskogens kvalitet och tillstånd, till exempel ursprungligt plantantal samt sjukdomar och andra skador än betesskador beaktas”.*

För att få en objektiv bedömning av betesskadornas betydelse anser förbundet att det är av högsta vikt att bedömning och beslut om skyddsjakt tas av myndighet, inte av enskild jakträttshavare.

Avslutningsvis konstaterar förbundet att skyddsjakt på älgkalv som orsakar stamskada på tall är föreslaget 1 mars-15 april för hela landet. I stora delar av landet är vintern över under en stor del av den föreslagna tidsperioden. Detta gör att tallen sannolikt är en begränsad del av älgen diet, vilket i sin tur leder till att allvarlig skada har låg sannolikhet att uppkomma under denna period. Man kan därför starkt ifrågasätta nyttoeffekten av en sådan åtgärd.

Sammanfattningsvis gör detta att vår fasta ståndpunkt är att all skyddsjakt rörande älg bör hanteras av Länsstyrelsen och i största mån endast beviljas efter okulär besiktning av området.

Referenser

Widemo F & Leonardsson K (2025) Älgstammens utveckling Älgförvaltningen i siffror jaktåret 2024/25 Rapport (Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för vilt, fisk och miljö).

Gråhäger bilaga 4

Naturvårdsverkets förslag: Skyddsjakt hela året vid fiskodling eller utsättningsplats för fisk en vecka för samt en vecka efter inom 300 meter.

Förbundets förslag samt synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Förbundet tillstyrker Naturvårdsverkets förslag men anser att kriterierna kan utökas ytterligare för att sammanfalla med regelverket för storskarv.

Motivering

Gråhäger och skarv förekommer ofta i samma miljöer och bidrar till en gemensam skadeproblematik. Detta gäller inte minst i grunda lekvikar och åmynningar där lekande fisk ska vandra in och smolt ut.

Korp bilaga 4

Naturvårdsverkets förslag: Oförändrat

Förbundets förslag till förändring

Införliva skyddsjakt på korp med anledning av att det behövs för att tillgodose viltvården tid 1 juli - 15 maj, årsunge 16 maj - 30 juni i bilaga 4

Motivering

Korpen är en art som ökat mycket kraftigt och som har lokalt stor påverkan på häckningsframgången hos många andra arter. Enligt artdatabanken 2020 är korpen klassad som livskraftig (LC) vilket den varit sedan millennieskiftet. Enligt remissunderlag från innevarande översyn av rödlistan kommer den klassningen kvarstå 2026. Skyddsjakt efter korp i viltvårdande syfte innebär således ingen som helst risk för korpens totala bestånd men kan ha påtagligt positiva effekter för många andra arter.

Då korpen, likt den vitkindade gåsen, inte klassas som jaktbar enligt fågeldirektivet så begränsas dock möjligheten till reguljär jakttid i bilaga 1. I Naturvårdsverkets underlag föreslås generösa möjligheter till skyddsjakt efter vitkindad gås vilket tydligt indikerar att undantag kan åberopas och då särskilt för arter som har en mkt stark population och utveckling.

Det saknas enligt förbundets mening helt biologiska skäl att inte införa möjligheter att kunna reglera korp på lokal skala för att gynna viltvården och skyddsvärda arter.

Argumenten för är dock talrika vilket fler, men bland annat, Ottvalls rapport 2019 från det sk vadarprojektet på Öland visat. Länsstyrelsen i Kalmar har dessutom på dessa grunder fattat ett mer generöst flerårigt beslut med utökning till hela Öland (D.nr 4840-2024). Beslutet överklagades och har prövats i förvaltningsrätten i Växjö (målnr. 2481-24) där det befanns motiverat och således avslogs överklagan. Beslutet omfattar 7000 korpar vilket indikerar artens talrikhet och behovet av att utöka skyddsjaktsmöjligheterna även på andra håll i viltvårdande syfte. En utvecklad beskrivning av arten redogörs för nedan.

Korpen gör, vad man vet, inga längre flyttrörelser. Arten häckar idag i hela landet, i princip alla miljöer och har ökat starkt. Dess höga anpassningsförmåga gör att det kan leva på väldigt olika föda vid behov och gynnas ofta av de ”rester” människor lämnar efter sig. Tillväxten i populationen har sannolikt stannat av då inventeringsprogram inte kan påvisa några trender.

I norra Europa finns relativ få studier på korpens ekologi eller födoval. Men korpsläktet har många arter som är spridda över hela världen och den gemensamma nämnaren är arternas snabba omställningar till förändringar i dessa miljöer. För samma art som finns i Sverige visar studier från framförallt USA att korpar kan helt, eller delvis, ställa om från en vegetabilisk kost till en asätande nisch för att sedan bli drivna predatorer under ett och samma levnadsår (Harju mfl 2021). Vissa individer eller par av korpar kan periodvis specialisera sig på väldigt udda bytesdjur allt från fjällrävsvalpar (Chevallier& Berteaux 2016) till hönsfåglars ägg och ungar (Bui mfl 2010).

Korpens storlek och anpassningsförmåga gör att den under vissa omständigheter kan bli ett problem för olika former av näringsidkande (Peebles& Spencer 2020). I Sverige har korpens predation på nyfödda lamm och renkalvar fått stor uppmärksamhet. Likaså kan korpen utgöra en utmaning för naturvård och viltförvaltning om dess födosök riktas mot känsliga arter eller populationer och detta har beskrivit för högst varierande artgrupper som fåglar (t.ex. Brussee mfl. 2018) till sköldpaddor (Boarman mfl 2003).

Häckande population (par) 2022	Trend häckande population (par)	Trend vinter population (%/år)
31 000	NS	+1,5%

Referenser

Boarman, W. I. (2003). Managing a subsidized predator population: reducing common raven predation on desert tortoises. Environmental management, 32(2), 205-217.

Brussee, B. E., & Coates, P. S. (2018). Reproductive success of Common Ravens influences nest predation rates of their prey: implications for egg-oiling techniques. *Avian Conservation & Ecology*, *13*(1).

Bui, T. V. D., Marzluff, J. M., & Bedrosian, B. (2010). Common raven activity in relation to land use in western Wyoming: implications for greater sage-grouse reproductive success. *The Condor*, *112*(1), 65-78.

Chevallier, C., Lai, S., & Berteaux, D. (2016). Predation of arctic fox (Vulpes lagopus) pups by common ravens (Corvus corax). *Polar Biology*, *39*(7), 1335-1341.

Harju, S., Olson, C. V., Hess, J., & Webb, S. L. (2021). Isotopic analysis reveals landscape patterns in the diet of a subsidized predator, the common raven. *Ecological Solutions and Evidence*, *2*(4), e12100.

Peebles, L. W., & Spencer Jr, J. O. (2020). Common ravens.

Rödräv bilaga 4

Naturvårdsverkets förslag: Oförändrat

Förbundets förslag till förändring

Tillför skyddsjakt på rödräv 16/4-30/4 ovanför odlingsgränsen *(samt på renbetesfjällen i Jämtlands län)* om det behövs för att tillgodose viltvården.

Motivering

Förslaget syftar primärt till att öka möjligheten att begränsa rödrävens skadeverkningar i fjällmiljö, framför allt på känsliga arter såsom fjällräv och fjällgås. Förbundet har i förslaget utökat geografin i denna skrivning med kursiv text ovan jämfört med ordinarie förslag för att fånga upp även de mer sydligt belägna lokalerna för fjällräv. Omfattande skyddsjakt bedrivs av Länsstyrelserna redan i dag av arvoderad eller avlönad personal med samma syfte men med metoder som inte ryms inom ordinarie jaktlagstiftning. Att möjliggöra denna naturvård med hjälp av frivilliga, ideella krafter, utan kostnad torde ligga både i naturvårdens och statens ekonomiska intresse.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

Mikael Samuelsson
1:e vice Ordförande

Carl-Johan Djurstedt Holm
Generalsekreterare